

**KEMIN KARIHAARAN ALUEEN
PUISTOSUUNNITELMA**

Kemin kaupunki

Hakso Juho-Eetu
Moilanen Tuomas
Rajala Matias

Opinnäytetyö
Tekniikka ja liikenne
Maanmittaustekniikka
Insinööri (AMK)

2018

Tekniikka ja liikenne
Maanmittaustekniikka
Insinööri (AMK)

Tekijä	Juho-Eetu Hakso Tuomas Moilanen Matias Rajala	Vuosi	2018
Ohjaaja	Jaakko Lampinen, Leena Ruokanen		
Toimeksiantaja	Kemin kaupunki		
Työn nimi	Kemin Karihaaran alueen puistosuunnitelma		
Sivu- ja liitesivumäärä	56		

Tavoitteena oli harjaannuttaa opiskelijoita kaavoituksen ja puistosuunnittelun parissa työskentelyyn sekä suunnittelussa käytettävien ohjelmistojen käyttöön. Opinnäytetyössä perehdyttiin kaavoitusprosessin eri vaiheisiin ja niihin sisältyviin toimenpiteisiin. Opinnäytetyö sovellettiin vastaamaan tekijöiden tavoitteita kaavoituksen parissa.

Opinnäytetyö tehtiin projektinomaisena kolmen oppilaan voimin. Opinnäytetyön prosessi koostui kolmesta eri vaiheesta, jotka olivat valmistelu-, ehdotus- ja hyväksymisvaihe. Valmisteluvaiheessa tuotettiin osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä tehtiin tarpeenmukaisia selvityksiä Karihaaran alueesta. Vaiheen lopussa tehtiin myös Internetkysely, jossa ihmiset pystyivät anonyymisti ilmaisemaan kehittämisehdotuksensa. Ehdotusvaiheessa luotiin selvityksien ja osallisten avustuksella alustava puistosuunnitelmaselostus ja luonnokset muutoksen alla olevista alueista. Ehdotusvaiheen loppuvaiheessa aineistot asetettiin nähtäville. Hyväksymisvaiheessa saatujen palautteiden avulla luotiin viimeistellyt luonnokset ja puistosuunnitelman selostus, jotka luovutettiin toimeksiantajalle eli Kemin kaupungille. Jokaisessa vaiheessa järjestettiin myös yleisötilaisuuksia, joissa halukkaat pääsivät antamaan suullista palautetta suunnittelualueista. Prosessissa hyödynnettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta suunnittelun tukena.

Prosessin lopputuotoksena luovutettiin toimeksiantajalle luonnos ja yksityiskohmainen selostus, jotka mahdollistavat alueen jatkosuunnittelun. Työssä tehtiin paljon yhteistyötä toimeksiantajan sekä muiden osallisten kanssa, joiden paikallistuntemusta hyödynnettiin suunnittelussa. Mielenkiintoa syntyi laajasti ja ehdotuksia eri mahdollisuuksista, joista käytännöllisimmät oli mahdollista toteuttaa.

Avainsanat Karihaara, puistosuunnitelma, yleisötilaisuus, osallistumis- ja arviointisuunnitelma, luonnos, projektiryhmätyö, puistosuunnitelmaselostus

Technology, Communication and Transport
Degree Programme in Land surveying
Bachelor of Engineering

Author	Juho-Eetu Hakso Tuomas Moilanen Matias Rajala	Year	2018
Supervisors	Jaakko Lampinen, Leena Ruokanen		
Commissioned by	Town of Kemi		
Subject of thesis	Park Plan of the Karihaara Area in Kemi		
Number of pages	56		

The objective of this Bachelor's thesis was to train students to work in town planning and park planning and to use the software which are used in town planning. Different areas and steps were also acquaint to the town planning. The Bachelor's thesis was adapted to meet the authors' goals in planning.

This bachelor's thesis was made as project work by 3 students. The process of this Bachelor's thesis consists three different stages. Participation plan and evaluation plan was produced at the preparatory stage. Also necessary surveys were made of area of Karihaara such as internet inquiry. Suggestion stage included preliminary park plan and drafts with the help of surveys and interested participants and finally were exhibited to public access. In the approval stage drafts and park plan were finished and handed over to the ordering party. In every stage of the process a public events were arranged where people gave feedback of the areas concerned. Some qualitative methods were also utilized as an expedient to the planning.

These drafts and the park plan enable additional planning in the future. Co-operation with the town of Kemi and the inhabitants were vital in this process. Wide range of opinions and different possibilities were suggested of which only the most practical were possible to execute.

Key words Karihaara, park plan, public event, participation plan, draft, project work, report of the park plan

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	8
2	KAAVOITUS JA PUISTOSUUNNITELMA	10
2.1	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT).....	10
2.2	Maakuntakaava	11
2.3	Yleiskaava	13
2.4	Asemakaava	16
2.5	Puistosuunnitelma	18
3	KARIHAARAN ALUE	23
3.1	Kemin ja Karihaaran historia.....	23
3.2	Karihaaran nykytilanne	24
3.3	Karihaaran puistosuunnitelman lähtökohtaiset tavoitteet.....	26
4	OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA (OAS).....	28
4.1	OAS:n laatiminen.....	28
4.2	Projektin alussa käytettyjä selvityksiä	29
5	OSALLISTEN OSALLISTUMINEN JA VUOROVAIKUTUS	31
5.1	Vuorovaikutuksen perusteet puistosuunnitelmassa	31
5.2	Yleisötilaisuudet.....	33
5.3	Haastattelut ja kyselyt.....	36
5.4	Analysointi	38
5.5	Vuorovaikutuksen haasteet.....	40
6	PUISTOSUUNNITELMAN LUONNOKSET	42
6.1	Valmisteluvaihe.....	42
6.2	Ehdotusvaihe	42
6.3	Hyväksymisvaihe	44
7	YHTEENVETO	48
7.1	Ryhmätyö.....	48
7.2	Projektin toteutus	48
7.3	Omat pohdinnat	50
7.3.1	Juho-Eetu Hakso.....	50
7.3.2	Matias Rajala	51

7.3.3	Tuomas Moilanen.....	53
LÄHTEET.....		55

ALKUSANAT

Haluamme kiittää Kemin kaupunkia toimeksiannosta ja erityisesti suunnittelu-
päällikkö Jani Hiltusta opastuksesta prosessin aikana sekä kaavoitussihteeri
Päivi Koskimäkeä avustuksesta tiedottamisen suhteen. Lisäksi haluamme kiittää
aktiivisia osallisia, jotka mahdollistivat tilaisuuksien järjestämisen. Lopuksi halu-
amme myös kiittää ohjaavina opettajina toimineita Jaakko Lampista sekä Leena
Ruokasta.

KÄYTETYT MERKIT JA LYHENTEET

A	taajamatoimien alue
A.M.Karihaara	Alan Miehet Karihaara ry
AP	pientalovaltainen asuntoalue
AV-väline	audiovisuaalinen elektroninen väline
ELY-keskus	elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Ha	hehtaari
K-m ²	kerrosneliömetri
M ²	neliömetri
MRA	maankäyttö- ja rakennusasetus 895/1999
MRL	maankäyttö- ja rakennuslaki 132/199
OAS	osallistumis- ja arviointisuunnitelma
Pi	istutettava puistoalue
TP	työpaikka-alue
V, VP	puistoalue
VAT	valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet
VL	lähivirkistysalue
VU	urheilu- ja virkistyspalvelujen alue
Y	yleisten rakennusten korttelialue
YK-nro 3	Kemijokisuun ja Karihaaran yleiskaava
YK-nro 5	pohjoisten alueiden yleiskaava

1 JOHDANTO

Viihtyisä asuinympäristö rakentuu perinteisesti muun muassa erilaisista viheralueista, joihin kuuluvat muun muassa puistot ja torit. Ne huomioidaan kaupunkien suunnittelussa keskeisesti, jotta alueen asukkaiden palveluverkko olisi mahdollisimman laaja. Puistosuunnitelma laaditaan vuorovaikutuksessa alueen asukkaiden kanssa, jolloin viheralueiden käyttäjät voivat tuoda oman kädenjälkensä mukanaan suunnitteluun ja mahdollisesti myös käytäntöön. Näin syntyy tarkoituksenmukaisin puistosuunnitelma. Suunnitelma ei välttämättä aina johda suoraan sen toteuttamis- tai hoitotoimenpiteisiin, vaan sen tarkoitus on ohjata viheralueiden jatkosuunnittelua. Puistosuunnitelmat voidaan laatia yhdessä tiesuunnitelmien mukana, mutta tässä opinnäytetyössä on keskitytty pelkästään viheralueiden kehittämiseen.

Opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona Kemin kaupungille ja aihealueeksi rajoittui Kemin Karihaaran alueen puistosuunnitelma. Tarkoituksena oli laatia puistosuunnitelma, koska Kemissä ei ole aikaisemmin tehty vastaavanlaista suunnitelmaa. Näin ollen tätä opinnäytetyötä voidaan pitää mahdollisena esimerkkitapauksena jatkossa. Puistosuunnitelman laadintaan päädyttiin, koska muu kaavoitus on Karihaaran alueella viety tarpeeksi pitkälle, eikä asemakaavanmuutos ollut enää tarpeellinen, saati tarkoituksenmukainen. Puistosuunnitelmaluonnokset selitettiin piirrettiin AutoCAD-ohjelmistolla ja siihen liittyen tuotettiin laaja puistosuunnitelmaselostus, jonka tarkoituksena oli selittää puistosuunnitelman tarkoitus ja vaikutukset toteuttamista varten.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa Kemin kaupungille puistosuunnitelma Karihaaran puistoalueista. Aiheen valinnan pohjana oli kiinnostus kaavoitusta kohtaan, koska pidimme koulussa tehtyä kaavoitusprojektia erittäin kiinnostavana. Vaikka puistosuunnitelma ei vastaa täysin kaavoitusta, sen toteutus muokattiin meille sopivaksi prosessin mukaan, mikä vastaa käytännössä asemakaavan elinkaarta. Puistosuunnitelman laatiminen sopi ryhmän jäsenille paremmin myös aikataulullisesti, sillä se on nopeampi prosessi verrattaessa asemakaavamuutokseen. Työn tarkoituksena oli laatia toteuttamiskelpoinen puistosuunnitelma, edis-

tää tuntemusta kaavoitus- ja puistosuunnitelmaprosessissa sekä työn eri vaiheissa käytettävissä menetelmissä. Raportin teoriaosuudessa keskityttiin erityisesti puistosuunnitelmaan ja sen laadintaan liittyviin asiaseikkoihin.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena projektina, koska ryhmässä oli kolme jäsentä ja olimme tottuneet projektinomaiseen työskentelyyn opintoissamme jo aikaisemmin. Kokouksia pidettiin ohjaavien opettajien kanssa aina tarvittaessa. Opinnäytetyön tarkempi tehtävän rajaus tarkentui aina projektin edetessä ja sen lopullinen rajaus löytyy kuvioista 1 punaisella rajauksella. Projektin sisälsi yleisötilaisuuksia, kyselyjä ja haastatteluja suunnitelma-alueen asukkaille. Näiden tavoitteena oli saada tarkkaa tietoa viheralueiden kehittämisestä, mitkä heijastuivat lopputuotoksessa eli puistosuunnitelmassa. Opinnäytetyössä vastataan myös, mitkä seikat tekevät hyvän puistosuunnitelman.

Kuvio 1. Alkuperäisen suunnitelma-alueen rajaus punaisen laatikon sisäpuolella ja lopulliseen versioon valikoidut yksittäiset puistot rajattu punaisella. (Kemin kaupunki 2017c)

2 KAAVOITUS JA PUISTOSUUNNITELMA

2.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT)

Vuonna 2000 laadittiin alkujaan ensimmäiset valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, joita on sittemmin päivitetty. Valtioneuvosto päätti vuoden 2017 lopussa uusista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Tavoitteilla varmistetaan kaavoituksen ohjaamista tarkoituksenmukaiseen suuntaan. Laadittavan puistosuunnitelmaan liittyen uusi VAT koskee lähinnä luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä sekä terveellistä ja turvallista elinympäristöä. Maankäytöllä ja rakentamisen suunnittelulla luodaan edellytykset laadukkaalle ja elinvoimaiselle rakennetulle ympäristölle. Lopulta valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet päätyvät käytäntöön pääasiassa kaavoituksen kautta kuntien toimesta. Nämä ja muut tavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018 lähtien, joten ne on otettu huomioon projektin edetessä. (Valtioneuvosto 2017.)

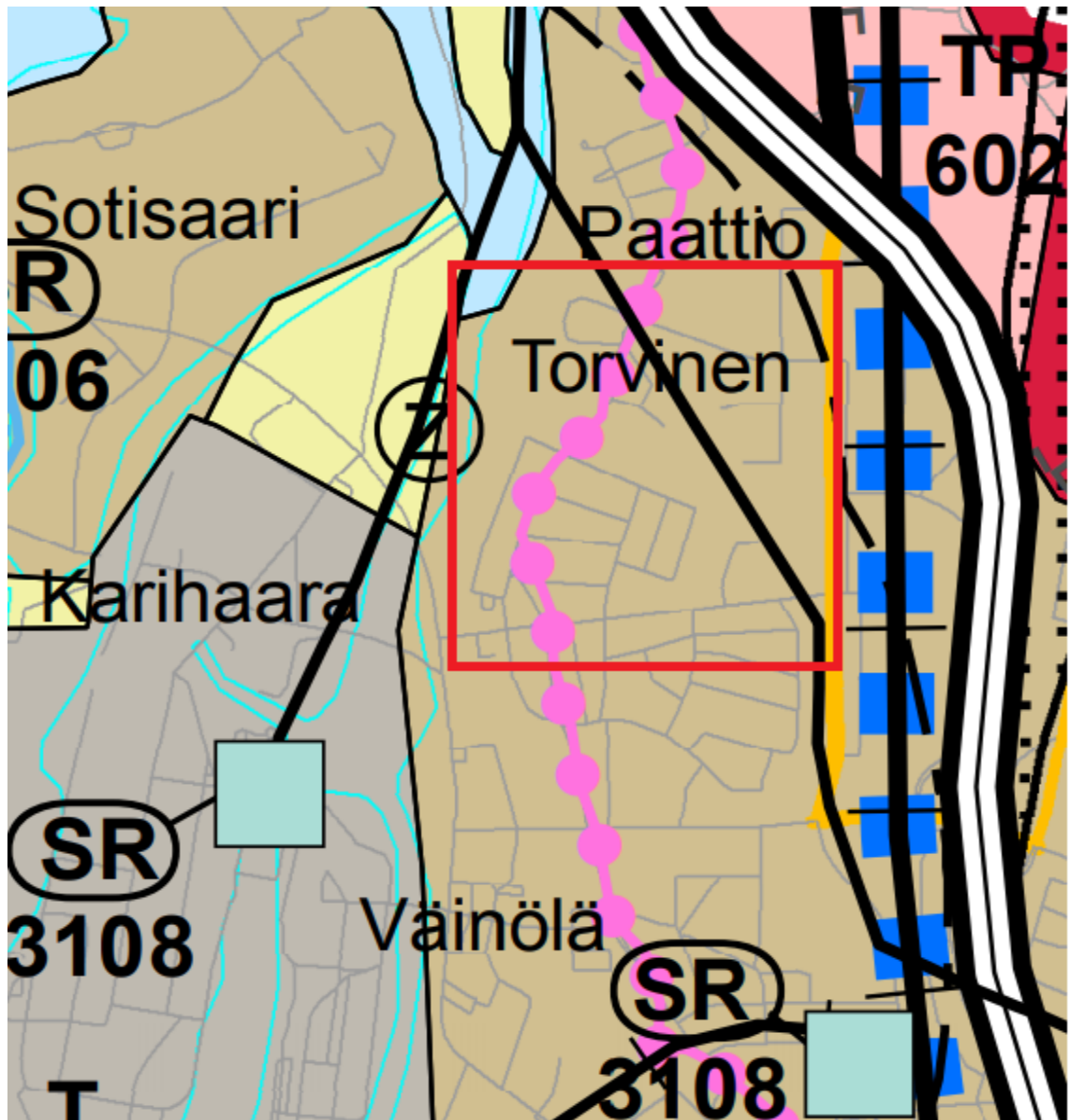
Alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Tavoitteiden tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioiminen alueidenkäytön suunnittelussa, kaavoituksessa ja viranomaisten toiminnassa. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa esitetään alueidenkäytön suunnittelua ohjaavia periaatteellisten linjauksia (yleistavoitteet) ja suunnittelussa huomioitavia velvoitteita (erityistavoitteet). Asemakaavojen laatimista koskevat ainoastaan erityistavoitteet. (Kemin kaupunki 2017a.)

Tutkimisen jälkeen todettiin, ettei Karihaaran suunnittelualueeseen kohdistu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden osalta merkittäviä suunnittelutavoitteita tai -velvoitteita, sillä suunnittelualue ei sijoitu pohjavesialueelle. Sillä ei ole myöskään muun muassa valtakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristöjä tai muita erityispiirteitä, joita valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden erityistavoitteet suoraan koskevat. Puistosuunnitelmaa tehdessä huomioitiin kuitenkin kestävä ja laadullinen viheralueiden suunnittelu. (Kemin kaupunki 2017a.)

2.2 Maakuntakaava

Maakuntakaava on strateginen kehittämisen väline, mikä vaikuttaa kuntien kaa-voitukseen, muuhun alueidenkäyttöön ja viranomaisten toimintaan. Se on maan-käytön suunnittelujärjestelmässä ohjauskeinona VAT:sta seuraava. Maakunta-kaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet sekä osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Maakuntakaavaan merkittäviä aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin, ja sillä tarkkuudella, kuin on tarpeen valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta tai useamman kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi. Maakuntakaava voi-daan laatia myös vaiheittain teemakohtaisesti tai osa-alueittain, kuten esimerkiksi Lapissa on toimittu. Maakuntakaava on useampaa kuin yhtä kuntaa koskeva yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, joka on korvannut aikaisemman seutu-kaavan. (Lapin liitto 2018.)

Maakuntakaavan laatii maakunnan liiton toimielin, Lapissa Lapin liitto, joka ohjaa kaavan valmistelua. Toimielin koostuu osallisten kuntien edustajista. Aiempaan seutukaavaan nähden maakuntakaava on yleispiirteisempi ja sillä pyritään edis-tämään maakunnan strategista kehittämistä. Maakuntakaavan keskeisin oikeus-vaikutus on, että se ohjaa laadittaessa tai muuttaessa yleiskaavaa ja asemakaa-vaa. Se myös ohjaa ryhdyttäessä muihin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestä-miseksi, kuten tässä tapauksessa puistosuunnitelmaa laadittaessa. Viranomai-sen on otettava maakuntakaava huomioon suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta. Lisäksi hänen on pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vai-keuteta kaavan toteuttamista. (Lapin liitto 2018.)

Kuvio 2. Ote voimassa olevasta Länsi-Lapin maakuntakaavastakartasta. Suunnitelma-alue on merkitty punaisella neliöllä. Ei mittakaavassa. (Lapin liitto 2018)

Maakuntakaava on alueen yleispiirteisin maankäyttöä ohjaava kaava ja se perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin. Kemin kaavoitusta ohjaa Länsi-Lapin maakuntakaava, joka on saanut lainvoiman 19.2.2014. Kuvioon 2 merkitty opinnäyte-työhön kuuluva alue on merkitty maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueeksi (A). Merkinällä osoitetaan asumiselle ja muille taajamatoiminnoille, kuten keskustoiminnoille, palveluille ja teollisuudelle rakentamisalueita, pääväyliä pienempiä liikenneväyläalueita, virkistys- ja puistoalueita sekä erityisalueita. Taajamatoimintojen alueen merkintä voi käsittää kaikki taajamissa esiintyvät toiminnot,

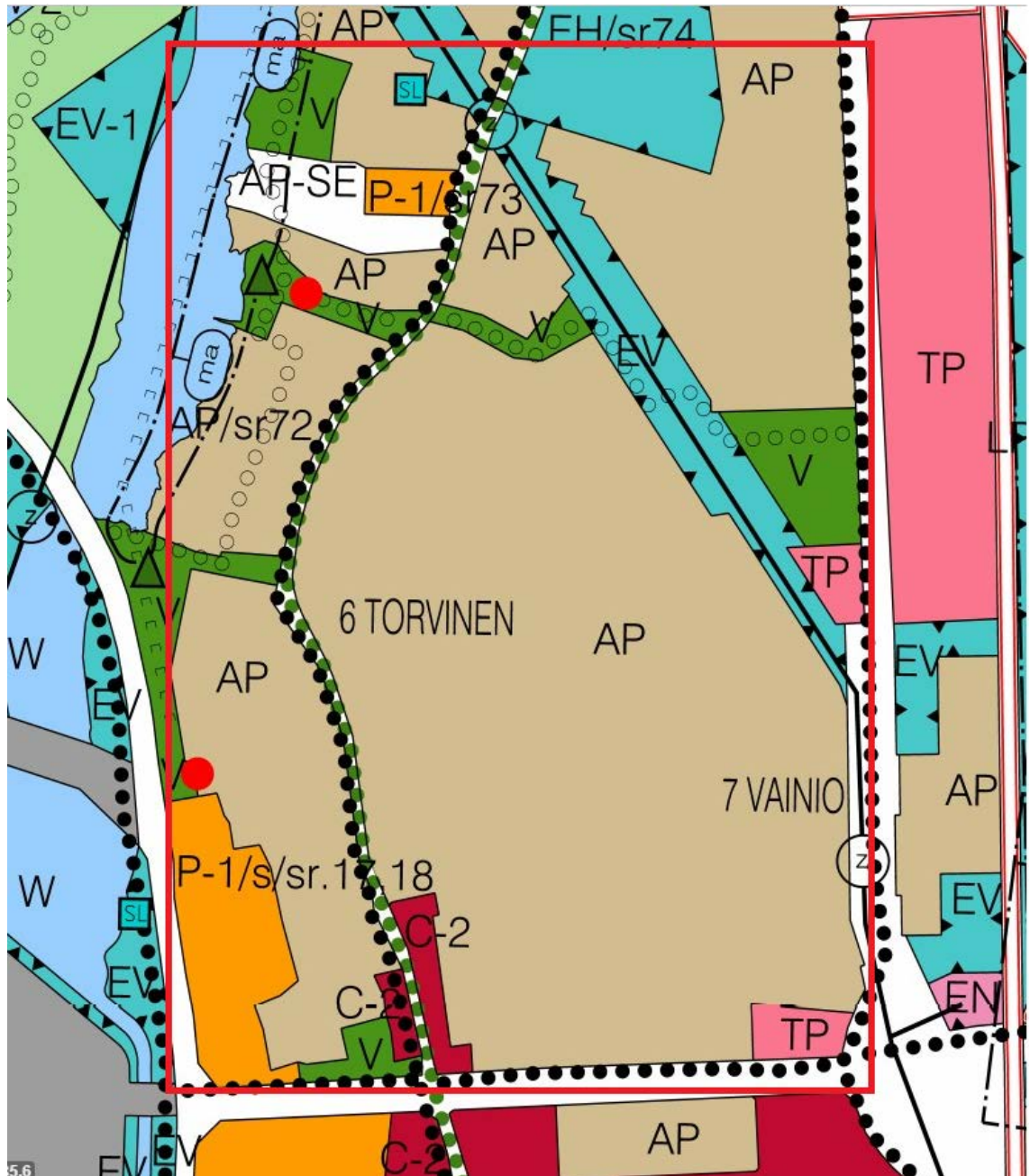
ellei niitä ole toimintojen seudullisen merkittävyyden tai muun ylikunnallisen ohjaustarpeen vuoksi tarpeellista osoittaa erikseen. Taajamatoimintojen alueet voivat sisältää sekä rakennettuja alueita että taajaman laajentumisen vaatimia alueita. Erityisesti silloin tulee kiinnittää huomiota rakentamisen sopeutumiseen tuleviin puisto- ja liikennejärjestelyihin. Alueen yli kulkee pääjohto tai -linja eli voimajohto, joka on kuviossa 2 merkitty ympyrän sisälle Z-kirjaimella. Lisäksi alueen läpi kulkee violetti pallojono, joka tarkoittaa kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävää tietä tai reittiä. Suunnittelussa tulisi turvata Pohjanmaan rantatien säilyneiden osien kulttuurihistoriallisesti merkittävät ominaispiirteet. (Lapin liitto 2018.)

Voimassa oleva Länsi-Lapin maakuntakaava käytännössä koskettaa laadittua puistosuunnitelmaa merkittävimmin maakuntakeskusten kehittämiseen ja yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen liittyen. Tietyissä määrin kyseessä on myös kulttuurisesti merkittävän alueen säilyttäminen eli Karihaarantorin elävöittäminen. Karihaaran kaupunginosassa liikkuesssa kuka tahansa huomaa, että kyseisen alueen kehittäminen on paikallaan, jotta yhdyskuntarakenne ei eriarvoistuisi maakuntakeskuksen sisällä. Rakennustoiminnassa maakuntakaava vaikuttaa vain silloin, kun siitä seuraa rakentamisrajoitus, jota ei ole suunnitelma-alueella. (Lapin liitto 2016.)

2.3 Yleiskaava

Yleiskaava on kunnan yleispiirteinen maankäytön suunnitelma. Yleiskaavoituksella ratkaistaan tavoitellun kehityksen periaatteet, ja yleiskaava ohjaa alueen asemakaavojen laatimista. Yleiskaava voi koskea koko kuntaa tai sen tiettyä osaluuetta, jolloin sitä kutsutaan osayleiskaavaksi. Kunnat voivat laatia myös yhteisen yleiskaavan. Kaava esitetään kartalla, ja siihen liitetään kaavamerkinnot ja määräykset sekä selostus. Yleiskaava on joustava kaavamuoto. Se voi olla luonteeltaan hyvinkin strateginen ja yleispiirteinen lähestyen maakuntakaavan esittämistapaa. Toisaalta yleiskaava voidaan laatia tarkaksi suoraan rakentamista ohjaavaksi (Ympäristöministeriö 2018).

Yleiskaavalla (osayleiskaavoilla) ohjataan koko kaupungin maankäyttöä sekä rakentamista pitkällä aikavälillä. Yleiskaavaan sisältyvät tavoitteet asukas- ja työpaikkamääristä, palveluverkon kehittämisestä, rakentamisen johdonmukaisesta edistymisestä sekä virkistysalueiden sijoittamisen yleispiirteinen ohjaaminen. Yleiskaavan laatii kaupunki ja sen hyväksyy kaupunginvaltuusto kaupunginhallituksen esityksestä. (Kemin kaupunki 2017b.)

Kuvio 3. Ote Kemin karttapalvelusta alueen yleiskaavoista (YK-nro 3 ja 5). Suunnitelma-alue on merkitty punaisella neliöllä. Ei mittakaavassa. (Kemin kaupunki 2017c)

Kemissä on voimassa oleva oikeusvaikutteinen osayleiskaava, joka on päivitetty 20.1.2016. Puistosuunnitelman alue on merkitty kuvioon 3 ja sillä on yleiskaavassa viisi eri voimassa olevaa kaavamerkintää. Yleiskaavassa määrätty puistoalueet tulisi säilyttää sellaisenaan, mutta tarpeen vaatiessa niitä voidaan muokata tarpeenmukaiseksi. Suunnittelualueeseen kuuluvat pohjoisten alueiden yleiskaava (YK-nro 5) sekä Kemijokisuun ja Karihaaran yleiskaava (YK-nro 3). Alue koostuu pääosin pientalovaltaisesta asuinalueesta (AP), eikä yleiskaavassa näy asuinalueen sisäpuolella olevia pienempiä puistoalueita, kun verrataan alueen asemakaavaan (kuvio 4). Puistosuunnitelmassa otettiin kuitenkin myös nämä huomioon. Suunnitelma-alueen pohjoisemmissa puistoissa yleiskaavassa kulkee pallojonoin kuvattua ulkoilureittiä. Yleiskaavamääräyksen mukaan virkistysalue varataan ulkoiluun ja virkistykseen, kuten on tapahtunutkin, mutta se vaatii päivitystä. Alueelle saa rakentaa vain ulkoilun ja virkistyskäytön vuoksi tarpeellisia rakennuksia ja laitteita, kuten puistosuunnitelmaa tehdessä onkin tarkoitus. Muu rakennusoikeus on osoitettu tilakohtaisesti yleiskaavalla vahvistuville muille alueille (Kemin kaupunki 2017c).

Maankäyttö- ja rakennuslain 128.1 §:n nojalla määrätään, että maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman rakennusvalvontaviranomaisen lupaa. Tämä toiminnan vaihe jää kuitenkin toteuttavan osapuolen tehtäväksi. Muu mainitsemisen arvoinen asia on voimalinja, jonka ympärillä on suojaviheralue. Alue on varattu liikenteen, teollisuuden, jätteenkäsittelyyn ja päästöhaittoja vaimentaville istutuksille tai suojarakenteille. Aluetta tulisi hoitaa puistonomaisesti. Alueella ei sallita uudisrakentamista, sillä rakennusoikeus on osoitettu tilakohtaisesti tällä yleiskaavalla vahvistuville muille alueille. Lisäksi puistosuunnittelussa tulisi muistaa säilyttää yleiskaavassa merkityt työpaikka-alueet (TP). Nämä alueet tulisi varata palveluille ja teollisuuden työpaikkatoiminnoille, mikä alueen elävöittämiseksi on mahdollistettava. Kyseinen puistosuunnitelma ei tule käsittämään asuinalueiden muuttamista virkistysalueiksi toteutumatta jääneen asemakaavan osalta. (MRL 132/1999 128 §.)

2.4 Asemakaava

Asemakaavassa määritellään alueen tuleva käyttö: mitä säilytetään, mitä saa rakentaa, mihin ja millä tavalla. Kaavassa osoitetaan esimerkiksi rakennusten sijainti, koko ja käyttötarkoitus. Maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n mukaan asemakaava on laadittava siten, että luodaan edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle, palvelujen alueelliselle saatavuudelle ja liikenteen järjestämiselle. Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä on vaalittava, eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Kaavoitettavalla alueella tai sen lähiympäristössä on oltava riittävästi puistoja tai muita lähivirkistykseen soveltuvia alueita. Jos asemakaava laaditaan alueelle, jolla ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa, on asemakaavaa laadittaessa soveltuvin osin otettava huomioon myös yleiskaavan sisältövaatimukset. (Ympäristöministeriö 2016.)

Asemakaava on oikeusvaikutteinen sekä alueidenkäyttöä ja rakentamistapaa yksityiskohtaisesti ohjaava kaava, jolla määritellään muun muassa rakennusoikeudet. Sen sisältövaatimukset säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa. Lain pääasiallinen ohjaus koskee terveellisen, turvallisen ja viihtyisän elinympäristön luomiselle. Puisto- ja virkistysalueita tulee olla riittävästi ja ne tuleekin määritellä kaavakohtaisesti sekä samalla tulee muistaa maanomistajien tasapuolinen kohtelu. Asemakaavat valmistellaan teknisen lautakunnan päätöksin ja ne hyväksyvät kaupunginvaltuusto kaupunginhallituksen esityksestä. Mikäli vähäisen muutoksen omaava asemakaava laaditaan, se voidaan hyväksyä teknisen lautakunnan päätöksellä. (Kemin kaupunki 2017b.)

Suunnittelun tavoitteena oli saada puistosuunnitelman alueesta turvallinen, viihtyisä ja toimiva elinympäristö. Rakennetun ympäristön alueelle tulee luoda laadukkaita ja helposti ylläpidettäviä virkistysalueita. Kaavoituksen keskeisenä tehtävänä on sovittaa yhteen eri näkökulmia ja tavoitteita, mikä saavutetaan vuorovaikutteisella suunnittelulla. Kaupungin strategian mukaan Kemi on vetovoimainen ja elinvoimainen alueensa keskus. Korkeatasoinen ja kilpailukykyinen tonttitarjonta on tärkeä menestystekijä kilpailtaessa asukkaista ja yrityksistä. Se ilme-

nee osaksi myös viheralueiden viihtyisyydellä, joka tulee kaavoituksen ja suunnittelun osalta keskustan sekä muiden alueiden vetovoimaisuuden kehittämiseksi. (Kemin kaupunki 2017b.)

Kuvio 4. Ote Kemin karttapalvelusta alueen voimassa olevasta asemakaavasta. Suunnitelma-alue on merkitty punaisiin rajauksiin. Ei mittakaavassa. (Kemin kaupunki 2017c)

Puistosuunnitelman alueet ovat merkitty kuvioon 4 ja sillä on lukuisia eri ajankohdina asemakaavoitettuja kohteita, lähtien aina vuodesta 1949 vuoteen 2015. Voimassa olevassa asemakaavassa suunnittelualueella on 19 eri asemakaavaraajasta, mutta puistosuunnitelmaa laadittaessa otettiin huomioon vain puistoalueet (VP, VL, VU ja Pi). VP tarkoittaa puistoa ja merkinnällä osoitetaan sellaiset virkistysalueet, jotka ovat rakennettu tai tarkoituksena rakentaa puistomaisiksi. Merkintään voidaan liittää määräyksiä puuston säilyttämisestä ja istuttamisesta. VL on lähivirkistysalue ja merkinnällä osoitetaan virkistys- ja ulkoilukäyttöön tarkoitettut, lähinnä taajamarakenteen sisäiset tai siihen välittömästi liittyvät alueet, joita ei ole tarkoitus rakentaa varsinaisiksi puistoiksi. Tämä merkintä on yleinen taajama-alueilla. Alueelle rakentamista koskevat edellä puiston osalta esitetyt periaatteet. VU puolestaan tarkoittaa urheilu- ja virkistyspalvelujen aluetta ja merkinnällä osoitetaan urheilu- ja virkistyspalvelujen alueet, kuten urheilu- ja palloilualueet ja hiihtokeskukset, sekä virkistys- ja vapaa-aikakeskusten alueet. Alueella esiintyy pienemmässä määrin myös kaavamerkintää (Pi), joka on vanhentunut merkintä istutettavalle puistoalueelle. (Ympäristöministeriö 2003c, 52–55.)

Suunnittelualueen puistoihin sisältyy erilaisia vapaa-ajan käyttömahdollisuuksia, kuten Karihaarantorin lava, leikkikenttä sekä Ojalehdon toiminnallinen kenttä. Pienempiä puistoalueita, joille ei synny kehittämismahdollisuuksia, jätettiin pois lopullisesta aluerajauksesta. Puistojen läheisyydessä violeitein merkityt yleisten rakennusten korttelialueiden (Y) säilyttäminen olisi tärkeää muistaa aina suunnittelussa, sillä niitä voidaan tarvita esimerkiksi parkkipaikoiksi tulevaisuudessa. Kaikkia asemakaavassa merkittyjä rakentamista koskevia kaavoituskohteita ei ole toteutettu.

2.5 Puistosuunnitelma

Puistosuunnitelma on tietystä määrin asemakaavaan verrattava virallinen asiakirja. Sen elinkaari on samankaltainen asemakaavaan nähden, tosin lyhyemmillä nähtävilläoloajoilla. Virkistysalueiden suunnittelussa tulee noudattaa voimassa olevia katu- ja puisto- sekä muiden yleisten alueiden suunnitteluun koskevia asetuksia ja määräyksiä. Nämä kyseiset asetukset löytyvät maankäyttö- ja rakennusasetuksista (MRA 1999/895). Kaupungeilla on usein myös omat erilliset ohjeet

puistosuunnitelmien laatimiseen, mutta Kemin kaupungilla näin ei kuitenkaan ole. Virkistysalueiden perustana niiden tulisi olla mittasuhteiltaan tarpeeksi mittavat ja kattavat yhteyksiltään. Oleskelun, leikin ja kävelyn mahdollistavien lähipuistoaluiden koon tulee olla noin 1,5-3,0 hehtaaria, mikä ulkoilureitin suunnittelulla saavutetaan helposti. Vuosituhannen vaihteessa voimaan tullut maankäyttö- ja rakennuslaki on tärkein ympäristön käytön ohjauskeino Suomessa. (Haapala, Puolakka & Rannisto 2015, 161.)

Työn tuloksena syntynyt puistosuunnitelma määrittelee asemakaavatarkkuudella alueen perusratkaisut, tilavaraukset ja toiminnot sekä alueen liittymisen ympäröiviin toimintoihin ja ympäristön yleisen kehittämisen. Puistosuunnitelma määrittelee myös toiminnalliset tavoitteet, kulkuväylien nykytilan ja sen kehittämisperiaatteet sekä periaatteet ulkovalaistukselle, rakennusten rakennusaloille, kasvillisuuden käytölle ja sen luonteelle.

Puistosuunnitelma selitteineen piirrettiin AutoCAD-ohjelmistolla Kemin kaupungin luovuttaman pohjakartta-aineiston päälle, josta poistettiin turha ja tarpeeton tieto. Suunnitelma laaditaan yleensä ilmakuva mukaisesti, toisin kuin asemakaavassa merkityin kaavamerkinnöin. Ilmakuvaa tutkiessa voitiin huomata ajansaotossa muodostuneet liikkumisreitit, joita käytettiin hyväksi puistosuunnitelmassa. Muita merkittäviä puistosuunnitelmaan liittyviä seikkoja ovat alueen kaavarajojen merkintä, alueiden nimeäminen, maaston muodot, säilytettävä ja rai-vattava kasvillisuus/rakenteet, merkintöjen selitykset sekä tietenkin pohjoisnuoli ja mittakaava. Puistosuunnitelmaan voi liittää halutessa myös esimerkiksi kustannusarvion, tarkastuspöytäkirjan ja lautakunnan materiaalit. Nämä asiakirjat rajattiin opinnäytetyön ulkopuolelle aikataulullisista ja laadullisista syistä. Puistosuunnitelmaan valitaan sopiva mittakaava, yleensä 1:200 tai 1:500, riippuen puiston koosta ja sisällöstä. Puistoalueet eivät tavallisesti ole kovin suuria, joten nämä mittakaavat ovat tarkoituksenmukaisimpia selkeydeltään. Puistosuunnitelmasta laaditaan usein värillinen ja mustavalkoinen piirustus. (Hiltunen 2018.)

Alueellisen yleissuunnitelman avulla määritellään kaavoitettujen viheralueiden toiminnallinen ja tilallinen jäsentymisen. Suunnitelmalla tuetaan viherverkoston eheyttä siten, että viheralueet liittyvät luontevasti toisiinsa sekä nykyiseen, että

kehittyvään kaupunkirakenteeseen. Lisäksi suunnitelmassa kiinnitetään erityistä huomiota viheralueiden saavutettavuuteen ja merkitykseen asukkaiden lähivirkistysalueena. Suunnitelma ei johda välittömiin rakentamis- tai hoitotoimenpiteisiin, vaan ohjaa viheralueiden jatkosuunnittelua. Katuviheralueet, torit ja aukiot ovat mahdollisia laatia katusuunnitelmien yhteydessä. Suunnitelmat ovat yleensä virallisia asiakirjoja, joita koskee maankäyttö- ja rakennuslain mukainen hyväksymismenettely. Suunnittelualueen puistojen yhteispinta-ala on noin 24,3 ha, joka koostuu enimmäkseen hoitamattomasta metsiköstä ja huonokuntoisista puista (Maankäyttö- ja rakennusasetus 895/1999 46 §).

Eettisten periaatteiden mukaan kaupunki muun muassa pyrkii rakentamaan vaakaan ja turvallisen ympäristön yhdessä kuntalaisten kanssa. Maankäyttö- ja rakennuslain 90 §:n 4 momentissa tarkoitettussa puiston tai muun yleisen alueen suunnitelmassa tulee esittää alueen rakentamisen ja käytön periaatteet. Puiston tai muun yleisen alueen suunnitelmalla voi olla erityistä merkitystä siihen rajautuvien alueiden kiinteistön omistajien, haltijoiden, alueen käyttäjien tai ympäristökuvan kannalta. Tällöin aluetta koskevan suunnitelman valmistelussa on noudatettava soveltuvin osin samaa menettelyä kuin katusuunnitelman valmistelussa maankäyttö- ja rakennusasetuksen 46 §:n mukaan. Yleisten töiden lautakunnan hyväksymät katu- ja puistosuunnitelmat ovat virallisia asiakirjoja, jotka arkistoidaan selostuksineen ja piirustuksineen. Lautakunnan hyväksymispäätöksen jälkeen katu- tai puistosuunnitelmaa ei muuteta. (Ritari 2015, 3.)

Kuvio 5. Esimerkki puistosuunnitelman elinkaaresta (Espoon kaupunki 2017)

Lähtökohtaisesti Karihaaran puistosuunnitelman tavoitteena oli tutkia alueen puistojen käyttömahdollisuuksia ja määrittää Karihaarantorin ja Ojalehdon rakennelmille rakennusoikeudet, koska nämä olivat toimeksiantajan vähimmäistavoitteet. Virkistyskäyttöön varatut alueet Karihaarassa ovat runsaat ja puistosuunnitelmassa selvitetään metsittyneiden viheralueiden valjastamista hyötykäyttöön. Esimerkiksi niiden muuttaminen toiminnallisiksi viheralueiksi palvelisivat niin alueen asukkaita kuin lähiympäristöäkin. Puistosuunnitelmassa tutkittiin myös alueen asukkaiden halukkuutta vaikuttaa prosessiin sekä mahdollisuutta sähkövoimalinjojen siirtämistä maakaapeloinniksi. Kevyenliikenteenväylien ja puistopolkujen uudelleensuunnittelun tarpeellisuus tutkittiin eri keinoin, missä Karihaaran alueen ikärakenne ohjaa suunnittelumahdollisuuksia. Alueen kestävä kehitykseen vaikuttaa useita tekijöitä prosessin edetessä, mutta se jäljittelee asemakaavan elinkaarta (Kuvio 5).

Tavoitteena oli ennen kaikkea tarjota viihtyisämpiä ja monipuolisempia virkistysalueita kaikenikäisille alueen asukkaille. Olemassa olevat leikkikentät ja urheilualueet huomioitiin suunnittelussa sekä tarpeen mukaan niitä säilytetään ja kehitetään. Yleispiirteisesti puistosuunnitelma laaditaan, kun muu kaavoitus on viety tarpeeksi pitkälle, eikä asemakaavan muutos ole enää tarpeellinen. Karihaaran virkistysalueiden lajien resilienssi eli selviytymiskyky näkyy puistomaisemassa pensoittumisena. Pääasiassa vain pajut menestyvät ja muut kasvit eivät, joten tämä ei ainakaan lisää puistojen viihtyisyyttä. Viheralueiden käyttöä lisäämällä luodaan myönteistä suhtautumista omaan ympäristöön (Jalkanen, Kajaste, Kauppinen, Pakkala & Rosenberg 2017, 226).

Saavutettavuudeltaan alle 300 metrin päässä olevien virkistäytymispalveluiden käyttöaste on huomattavasti suurempi kuin kauempana olevia. Saavutettavuutta parannettiin puistosuunnitelmassa erilaisten puistopolkujen muodossa. Esimerkiksi ulkoilureitin kulkeminen metsämäisessä maastossa lisää reitin houkuttelevuutta ja käyttöastetta, joten sitä saatetaan tulla käyttämään kauempaakin. Stresintäyteisen päivän jälkeen on helppoa siirtyä vain muutaman sadan metrin päähän vaikkapa ulkoilureitille kävelemään tai hiihtämään. (Haapala, Puolakka & Rannisto 2015, 165.)

Fyysinen ympäristö	Toiminnallinen ympäristö	Sosiaalinen ympäristö
Ajoneuvo- ja kevyenliikenteen väylät	Työpaikat alueella	Asukasmäärä ja -tiheys
Vihreät väylät	Liikennejärjestelmien sujuvuus	Asukkaiden tulo- ja pois- muutto
Puisto- ja virkistysalueet	Palvelut	Erilaiset asuntotyypit mm. pal- veluasunnot
Luonnontilaiset alueet	Jätehuolto	Sosiaalisen ja kulttuurisen il- mapiirin viireys
Etäisyys kaupungin keskustasta	Koulureitit	Mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua päätöksentekoon
Viihtyisyys, esteettömyys ja ter- veellisyys		

Kuvio 6. Alueen kestävän kehitykseen vaikuttavia tekijöitä (mukaillen Kortelainen 2000, 138)

Alueen kestävää kehitystä voidaan edistää vaikuttamalla kuvio 6:n tekijöihin. Useissa alueita kehittävässä projekteissa suunnittelijat sekä kaavoittajat ovat jal-
kautuneet asuin- ja suunnittelualueelle työskentelemään lähelle asukkaita. Puis-
tojen sekä viheralueiden lisääminen ja kunnostaminen viihtyisäksi ovat esimer-
kejä alueen kestävästä kehityksestä. Kaupunkisuunnittelun avulla voidaan tukea
ekologisen elämäntavan toteuttamista esimerkiksi kevyen liikenteen verkostoja
parantamalla. Kaupungeissa tiivis asuntorakentaminen puistoalueiden tilalle voi
säästää kustannuksia, mutta vaarana voi olla ympäristön ja virkistäytymisen laa-
dun heikkeneminen viherväylien ja puistojen katoamisen myötä. Karihaaran alue
ei ole niin tiivistä asuinalueita, sillä jopa osa vallitsevasta asemakaavastakin on
jäänyt alueella toteuttamatta.

3 KARIHAARAN ALUE

3.1 Kemin ja Karihaaran historia

Kemi on perustettu 5.3.1869 ja kunta oli aluksi vain vajaan kuuden neliökilometrin laajuinen kaupunki, joka myöhemmin laajentui 95 neliökilometriin. Kemi sijaitsee Meri-Lapissa nykyisen valtatie 4:n varrella ja se on aina tunnettu metsäteollisuuskaupunkina. 1900-luvun molemmin puolin perustettiin tehtaita Kemin ulkopuolella sijaitsevassa maalaiskunnassa Karihaarassa, jossa teollisuuslaitokset ja työväestön asuinalueet sijaitsivat 1930 vuoteen asti. Vuonna 1931 suoritettu kuntaliitos moninkertaisti kaupungin pinta-alan ja väkilukukin kasvoi 3500 asukkaasta vajaaseen 17 000 asukkaaseen. Kuviossa 7 on Karihaarasta vanha ilma-kuva, josta näkyy entinen Kemi-yhtiön toimitusjohtajan asunto sekä suunnitelma-alueita laajemmin. Alue on ollut ennen paljon maatalousvaltaisempaa. Kemi Oy aloitti toimintansa 1893 ja yhtiön sulfiittiselluloosatehdas käynnistettiin 1919. Tämän jälkeen Veitsiluoto Oy perusti sahan Veitsiluodon kaupunginosaan 1922 ja selluloosatehtaan 1930. Teollisuuden perustamisen johdosta liikenneyhteydet paranivat Kemissä, sillä rautatie rakennettiin Kemiin 1902 ja lentokenttä otettiin käyttöön vuonna 1939. (Kemin kaupunki 2017d.)

Kuvio 7. Postikorttikuva vanhasta Karihaarasta

Kemiä pidetään myös kulttuurikaupunkina, jossa on perinteitä teatterin, museotoiminnan ja musiikin saralla, joten näiden johdosta kulttuurikeskus otettiin Kemissä käyttöön 1990-luvun alussa. Kulttuurikeskuksessa on saatavilla useita kulttuurisia palveluita, kuten kirjasto, teatteri, taidemuseo sekä historiallinen museo. Teollisuuden ja kulttuurin lisäksi Kemin vetovoimaan kuuluu vahvasti turismi, erityisesti talviaikaan. Kemin vetonauloihin kuuluvat esimerkiksi jäänmurtaja Sampo ja Lumilinna, mutta myös kesäaikaan Kemissä on tarjolla matkailuvaihtoehtoja meren läheisyyden takia. (Kemin kaupunki 2017d.)

Karihaaran alueen läpi kulkevaa Tornionkatua käytettiin 1950-luvulla liikenneyhteytenä Tornioon kulkiessa, joten liikenne on ollut paljon vilkkaampaa alueella. Tällöin Karihaaran keskustana pidettyä aluetta koristi monipuoliset palvelut, jotka sijaitsivat Jakunkadun ja Tornionkadun risteuksen lähiympäristössä. Kuitenkin Karihaaran liittyttyä Kemin kuntaan, palvelut alkoivat keskittyä Kemin keskustaan. Tämän takia Karihaaran palvelut ja houkuttelevuus vähentyivät hiljalleen.

Kemissä on 80 hehtaaria yhteensä eritasoisia puistoalueita. Kaupunki on panostanut kaupunkikuvan parantamiseen muun muassa pitämällä ranta-alueet yleisinä alueina, hoitamalla puistoja varsinkin keskusta-alueella ja huolehtimalla viheralueiden riittävydestä kaikissa kaupunginosissa. Kemin keskustaa halkovat leveät puistokadut, jotka ovat ahkerassa kävelijöiden ja koiranulkoiluttajien käytössä. Lisäksi ulkoilureittejä kulkee Kemin Ruutilla ja Takajärvellä, mutta Karihaarasta näitä ei löydy. Näin ollen Karihaara tarvitsee ympäristöimagon kohotusta. (Kemin kaupunki 2017e.)

3.2 Karihaaran nykytilanne

Karihaaran kaupunginosan pinta-ala on 7,36 neliökilometriä, josta noin 4,8 neliökilometriä on maata. Kaupunginosa sijaitsee Kemin luoteisosassa noin kaksi kilometriä keskustasta. Nykytilaltaan Karihaara on päässyt heikkoon kuntoon ympäristöllisesti, sillä alueen puistoalueista ei ole pidetty huolta, jonka takia alueen puistot ovat sankkaa sekä huonokuntoista puustoa. Tällä hetkellä Akkunuksen puisto sekä Halmeenkadun ja Törminkadun väliset puistoalueet ovat hyödyntämättömiä puuston valtaamia alueita. Karihaarantorilla on A.M.Karihaaran

toimitilat, mutta heilläkään ei ole mitään suurempaa toimintaa alueella yhdistyksen ulkopuolella. Torin lisäksi Ojalehdon alueella on seuratoimintaa tarjolla, sillä siellä on kesäisin ulkoilumahdollisuuksia esimerkiksi agilityn muodossa.

Asutusalueeltaan Karihaara ei ole ympäröiviään alueitaan paremmassa kunnossa, koska useimmat rakennukset ovat melko vanhoja, sillä ne ovat rakennettu alueen tehtaan perustamisen aikoihin. Suurin osa Karihaaran pinta-alasta koostuukin tehdasalueista, johon sisältyy useita suojeltuja Kemi Oy:n rakennuksia. Nämä ovat rakennettu 1930-luvun aikoihin ja siitä johtuen kuuluvat Kemin kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin rakennuksiin. Näihin rakennuksiin kuuluvat esimerkiksi yhtiön pääkonttori Pajusaarentiellä, toimitusjohtajan asunto ja virkailijaklubi sekä Kemin ensimmäinen sairaala Kemilä. Karihaaran palvelut keskittyvät Sahasaarenkadun ja Tornionkadun lähiympäristöön. Tällä alueella sijaitsee lähinnä vain lähikaupan ja pikaruokaravintolan lisäksi pari kampaamo. Lisäksi Lapintien varressa on muutamia palveluita, esimerkiksi katsastusasema ja tekstiilipalvelut. (Museovirasto 2009.)

Erilaisia ulkoilumahdollisuuksia Karihaaran alueella on vain rajallisesti, sillä kaikki nykyiset aktiviteetit keskittyvät pääasiassa Karihaaran koulun ympäristöön. Tältä alueelta löytyvät esimerkiksi kesäisin käytettävä monitoimikenttä ja kaksi erillistä urheilukenttää. Puistosuunnittelualueelta ei kuitenkaan löydy kuin kaksi erillistä leikkikenttää, joten alueelle tarvitsisi päivittää aktiviteettimahdollisuuksia. Nykyiset leikkikentät sijaitsevat Torvisen niityn eteläosassa ja Hakamaantiellä varrella, Haahkankujan ja Haapankujan välissä. Kevyen liikenteen suhteen pyöräteitä on sijoitettu Karihaaran ympäristöön suurimpien autoteiden rinnalle, mutta kaupunginosan keskustassa pyöräteitä ei juurikaan ole, jolloin liikkuminen ei ole kovin turvallista autojen sekä puuston näköestävyyden takia.

Alueen asukkaat koostuvat pääosin työikäisistä ja eläkeläisistä. Tilastokeskuksen rekistereiden mukaan nuorien ja lapsien lukumäärä on vähentynyt tasaiseen tahtiin vuosien varrella, kun taas iäkkäämpien ihmisten lukumäärä on kasvanut alueella. Puistosuunnitelmassa on otettu huomioon kumminkin myös lapset, sillä tulevaisuudessa alueen ikäjakauma voi olla hyvinkin nuorempi kuin tällä hetkellä. Esimerkiksi Karihaaran koulun opiskelijamäärä on pysynyt suurin piirtein samana

vuosikymmenten ajan. Parhaimmassa tapauksessa alueen kunnostetut puisto-alueet voivat houkutella lisää lapsiperheitä Karihaaraan. (Kemin kaupunki 2017f.)

3.3 Karihaaran puistosuunnitelman lähtökohtaiset tavoitteet

Kemin kaavoituksesta, maankäytöstä ja suunnittelusta vastaa tekninen toimiala, jonka tavoitteena on luoda edellytykset asumiselle sekä palveluille suunniteltavalle alueelle. Opinnäytetyötämme koskien toimialan tulee luoda viihtyisiä asuinympäristö osallisille, sillä Karihaaran alue on päässyt hieman ränsistymään. Puistosuunnitelman laatiminen on askel alueen kehittämisen suuntaan ja samalla Kemin kaupunki saa yleisötilaisuuksien perusteella muita mahdollisia kehittämisside- oita. Lähtökohtainen minimitalavoite oli kuitenkin vain rakennusalojen määrittäminen Ojalehdon ja Karihaarantorin rakennelmille, sillä niitä ei olla vielä osoitettu. Kuviossa 8 on loppusyksystä otettu kuva Ojalehdosta, joka on kesäisin muun muassa koiraharrastajien käytössä.

Kuvio 8. Ojalehdon puiston ulkoilualue

Puistosuunnitelman suunnittelualueen määrittämisessä toimeksiantaja Kemi antoi muutamia eri kohdevaihtoehtoja, joista Karihaara valittiin muuan muassa aikataulullisista syistä. Muiden alueiden kavasuunnittelut- ja tarkastelut olisivat

vieneet liian kauan aikaa valmistumista silmällä pitäen. Karihaaran pakolliset puistosuunnitelmaan liittyvät toimenpiteet antoivat mahdollisuuden lisätoimenpiteille, kuten yleisötilaisuudessa ilmi tulleen ulkoilureitin suunnittelulle.

Suunnittelualueen eteläpuolella sijaitsevalle Karihaaran koululle on tulossa lähivuosina uusia muutoksia, joista suurimmat lienevät uuden ruokalan ja päiväkodin rakentaminen. Taaplaajankadulla sijaitseva Marttalan päiväkoti on suljettu ja koulun alueella oleva ruokala on tarkoitus purkaa homeongelmien vuoksi. Uuden ruokalan ja päiväkodin on tarkoitus sijoittaa Karihaaran koulun pohjoispuolella olevalle alueelle. (Vaaramaa 2018.)

4 OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA (OAS)

4.1 OAS:n laatiminen

Puistosuunnitelma on virallinen asiakirja, jolla pyritään ohjaamaan vaikutusalueen suunnittelua. Sen laatiminen ei välttämättä johda toimenpiteisiin rakentamisen tai hoitamisen osalta, mutta huomioidaan jatkotoimenpiteissä, kuten rakennusvaiheessa. Toimenpiteitä ei voida koskaan suorittaa, ellei suunnitelmia ole laadittu. Suunnitteluprosessissa puistosuunnitelma on verrattavissa muun kaavan laadintaan, eli sitä varten on laadittava jo aikaisessa vaiheessa osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Kyseisessä suunnitelmassa laaditaan kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden tarpeellinen suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista (maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 8:63 §).

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta selviää tiedot kaavan, tässä tapauksessa puistosuunnitelman, etenemisestä ja mahdollisuudesta vaikuttaa sekä vaikutusten arviointi. OAS laaditaan ennen kaavan vireilletuloa ja se toimii erityisesti osallisia varten ikään kuin oppaana aina yksittäisen kaavan etenemisestä. Kuten kaikissa suunnitteluhankkeissa, tässäkin suunnitelman laadinnassa pyritään toimimaan avoimesti. Osallisille annettiin mahdollisuuksia vaikuttaa jopa tavallista enemmän mitä tämän kokoluokan hankkeissa olisi välttämätöntä. OAS:lla pyritään saavuttavan mahdollisimman moni vaikutusalueen asukas erilaisin ilmoitusmenettelyin. Karihaaran puistosuunnitelman osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa määritetään vaikutusalue, selvitetään suunnitelman tavoitteet, ilmoitetaan vallitsevat olot ja aikataulut hankkeeseen liittyen. Tietenkin myös nimensä mukaisesti ilmoitetaan osallistuminen, vaikutusten arviointi ja vaikuttamismahdollisuudet.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa voidaan yleensä muuttaa hankkeen edetessä ja se on myös suositeltavaa tarpeen vaatiessa. OAS asetetaan yleisesti nähtäville hyvissä ajoin ennen hankkeen etenemistä. Hyvä OAS on sisällöltään selkeä ja helppolukuinen, sillä se tehdään erityisesti asukkaille eli osallisille, joilla

ei välttämättä ole paljoo tietämystä asiasta. Vuosien saatossa vuorovaikutus kunnan ja asukkaiden kanssa on lisääntynyt, sillä ennen saatettiin vain laatia kyselemättä erilaisia suunnitelmia ja jopa toteuttaa ne, mutta nykyään on enemmän tapana kysellä ensin ja sitten vasta toimia.

4.2 Projektin alussa käytettyjä selvityksiä

Puistosuunnitelman laadinnassa tulee huomioida selvitysten tarve. Kemin kaupunki ei eritellyt mitään tiettyjä selvitystarpeitaan, eikä virkistysalueiden muutostarve ollut vaikutuksiltaan niin suuri, että mittaviin toimenpiteisiin tarvinnut tarttua, ellei projektiryhmä niin itse katsonut tarpeelliseksi. Luonnollisesti suunnittelualue tulisi tutkia ja tutustua siihen tarkasti, olipa missä tahansa hankkeessa. Opinnäytetyöryhmä kävikin alkuvaiheessa tarkastamassa alueen katselmuksella, samalla ottaen muistiinpanoja ja valokuvia.

Suunnitelma-alueen virkistysalueilla sijaitsee pari leikkipuistoa, mutta pääasiassa viheralueet ovat huonosti hoidettua metsää. Myös muutamia voimajohtoyhteyksiä löytyy suunnittelualueen kaakkois-luodeakselilla. Alkuvaiheessa kävi mielessä sähkölinjojen mahdollisuutta siirtää maahan nykykäytännön ja tuulivaikutusten osalta. Hieman myöhemmin kävikin ilmi, että osa linjoista oli jo kaivuuvaiheessa, joten selvityksen tarkoitus poistui. Suunnittelualueen maanomistustiedot olivat myös yksi selvitettävä asia, jonka saimme Kemin kaupungin omasta tietopankista. Sopivalla aiherajauksella saimme selville esimerkiksi kiinteistöjen omistajat ja ikäjakauman. Puistoalueet ovat joko yksityisten, yritysten tai kaupungin omistamia, joten maanomistuksen jakautuminen otettiin huomioon jonkin verran suunnittelussa. Se ei ollut kuitenkaan rajoittava seikka, sillä yksityisten ja yritysten maat olivat pieniä, varsinkin jokiyhtöiden ja tehdasomisteiset maat alueella ovat lunastettavissa tavallisesti rantaviivaa lukuun ottamatta. Kyseinen rantaviiva ei kuulunut puistosuunnitelma-alueeseemme.

Maastoon tutustuessa maastokatselmuksen ja pohjakartan osalta huomattiin, että polut kulkivat alueella ristiin rastiin, joten alueiden välinen saavutettavuus otettaisiin huomioon selkeyttämällä ja lisäämällä polkureittejä. Niiden rakentaminen onnistuisi myös kosteammillekin alueille, joita eri kartastoaineistoja tutkimalla

löytyi muutamia. Kosteus onkin yksi syy miksi kyseiset alueet ovat jätetty alun perin virkistysalueiksi, joiden käyttöä ei olla määritelty tarkemmin.

Koko Suomen väestö ikääntyy lähitulevaisuudessa nopeammin kuin koskaan. Kuten mainittua, alueen ikäjakauma saatiin tietoon Kemin kaupungin tietopankista. Hallitseva ryhmä oli selvästi iäkkäämmän henkilöt, joten pyrimme keskittymään helppoon liikkumiseen alueen sisällä. Toisin sanoen alueiden saavutettavuutta parannettaisiin merkittävästi uusilla puistopoluilla. Viheralueiden merkitys fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin ylläpitäjänä on suuri ja niiden vaikuttavuutta pyritään ylläpitämään puistosuunnitelmassa. Niiden läheisyydellä on keskeinen yhteys pitkäikäisyyteen. Viheralueilla aikaansa viettävät tuntevat elämänlaatunsa paremmaksi, kuin niiden jotka oleskelevat alueilla harvemmin. (Haapala, Puolakka & Rannisto 2015, 174.)

Kouluikäisten liikkuminen etelässä päin olevaan oppilaitokseen parantuisi reittien lisäämisellä, kun ei tarvitsisi kulkea suuremmilla kaduilla liikenteen seassa. Suunnittelualueella kulkevat vilkasliikenteiset eteläosan Sahasaarekatu sekä itäosan Lapintie. Arvioimme, ettei näiden katujen läheisyyteen esimerkiksi uusia leikkikenttiä tai muita virkistäytymismahdollisuuksia olisi järkevää sijoittaa. Karihaaran palvelukeskittymä sijoittuu suunnittelualueen eteläosaan, joten sinne tulisi järjestää valmiina olevien reittien lisäksi paremmat kulkuyhteydet kevyelle liikenteelle. Kevyen liikenteen lisäksi meille annettiin vapaat kädet suunnitella tarpeellisia uudistuksia alueelle.

Luontoa suojellaksemme pyrimme säilyttämään puistokäytävät, jolloin eläimillä olisi helpompi kulkea puistojen välillä. Puistoalueet eivät koe muita merkittäviä muutoksia kuin harvennuksia, joten alueiden eläinkuntien siirtymiset tai katoamiset eivät ole odotettavissa. Urbaani biodiversiteetti on merkittävä tekijä ihmisen viihtyisyydessä luonnossa. Kotiensä lähellä heillä on mahdollisuus kokea luonnon ja sen eläinkunnan vaikutus, kun virkistysalueita säilytetään ja hoidetaan. Kanssakäyminen ja oppimisen mahdollisuudet monimuotoisella virkistysalueella luovat arvokkaita kokemuksia. (Austin 2014, 107.)

5 OSALLISTEN OSALLISTUMINEN JA VUOROVAIKUTUS

5.1 Vuorovaikutuksen perusteet puistosuunnitelmassa

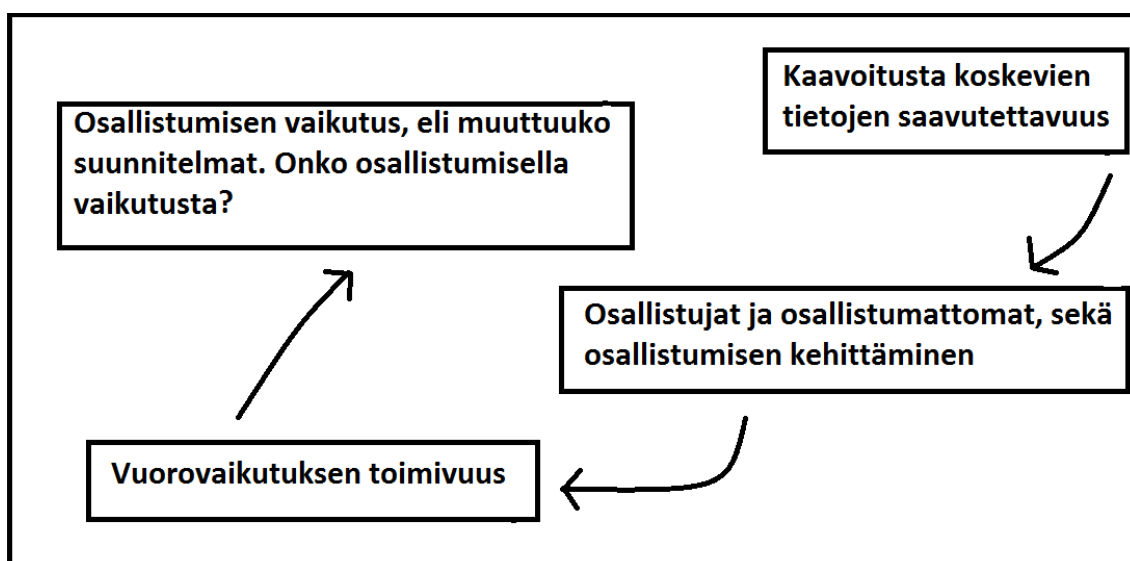
Vuorovaikutusta kaavoituksessa ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki. Asemakaavaa valmistellessa kunnan on oltava vuorovaikutuksessa niiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa, joiden oloihin ja mahdollisiin etuihin kaava saattaa vaikuttaa, joihinkin jopa huomattavasti. Lisäksi viranomaisia tulee tiedottaa heitä koskevilta seikoilta, jotta viranomaisilla on mahdollisuus seurata prosessia ja myös vaikuttaa siihen. Laadittava puistosuunnitelma on vaikutuksiltaan vähäinen muutos valitsevassa asemakaavassa, mutta puistosuunnitelman laatimisessa tulee silti ottaa huomioon alueen asukkaat. Puistosuunnitelmaa laadittaessa sovelletaan katusuunnitelman mukaisia toimenpiteitä, sillä katu- ja puistoalueet ovat yleisiä alueita. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 62 §.)

Onnistuneen puistosuunnitelman takeena on vuorovaikutteinen suunnittelu ja avoimuus, joten kaikille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tavoitteena on luoda kaikkia osapuolia mahdollisimman miellyttävä ratkaisu sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti. Vuorovaikutus voi alkaa muun muassa jo asukkaiden esittämistä kehittämisideoista tai kunnan laatimasta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Osallisilla on keskeinen rooli nykyajan kaavaprosessissa, sillä he tuovat kaavoittajien tietoon mitkä asiat ovat asukkaille ja alueella toimijoille tärkeitä, sekä järkeviä toteuttaa. Heidän mielipiteensä eivät aina ole puolueettomia, joten suunnitelmien laatijoilla tulee olla kykyä erottaa tällainen puhe varteenotettavista ehdotuksista.

Kun suunnitteluun vaikutetaan, niin samalla vaikutetaan myös suunnitelman sisällöllisiin tavoitteisiin. Esimerkiksi osallisen pelkkä toteamus luonnonläheisyyden tärkeydestä voi tarkoittaa suunnitelman sisällölliseen muuttumiseen. Keskeinen ajatus osallistumisella on saada lähtötietoa mahdollisimman varhaisessa suunnittelun vaiheessa. Näin syntyy luottamuksellinen ilmapiiri, jolloin valituksetkin vähenevät. (Syrjänen 2005, 47.)

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa laadittaessa oletetaan, että osalliset ovat suuressa määrin halukkaita osallistumaan alueen suunnitteluun, sillä kaiken suunnittelun perustana on osallisten kuuntelu ja harkintakyvyn käyttö. Osallisten saavuttaminen voi kuitenkin olla haasteellista ja vaatii tarkoituksenmukaisten keinojen käyttämistä. Karihaaran alueen puistosuunnitelmaa varten järjestettyihin yleisötilaisuuksiin kutsuttiin osallistujia eri tavoin, mutta näistä menettelyistä kerrotaan enemmän jäljempänä. Osallisten määrän ei todettu olevan kovinkaan suuri, verrattuna esimerkiksi muihin suuremman kokoluokan kaavallisiin hankkeisiin. Tiedottamisessa päädyttiin kuitenkin lehti-ilmoitukseen ensimmäisen yleisötilaisuuden osalta.

Osallisten määrä määrittyi jo hankkeen alkuvaiheessa, kun alustavaa aluerajausta määritettiin. Aluetta ei kuitenkaan määritetty tarkasti heti elinkaaren alussa, koska ideana oli jäädä odottamaan osallisten mielipiteitä kehitettävistä kohteista. Puistosuunnitelmaan, kuten muidenkin prosessien lopputulokseen, osallisilla voi olla suurikin merkitys, koska heillä on paikallistuntemusta alueelta (kuvio 9). Karihaaran puistosuunnitelman pakolliset toimenpiteet olivat laadittavissa ilman asukkaiden vaikutusta, mutta lisätoimenpiteet vaativat kuulemista. Puistosuunnitelman laadinnassa eri toimijoina voidaan pitää kansalaisia, kuntaa ja yrittäjiä, sekä mahdollisesti poliittiset näkökulmat voivat vaikuttaa. Mielipiteen ilmaisu itseään koskevassa asiassa kuuluu Suomen perustuslaillisiin oikeuksiin.

Kuvio 9. Osallistumisen seuranta (mukaillen Ympäristöministeriö 2003b, 21)

5.2 Yleisötilaisuudet

Puistosuunnitelmaa laadittaessa on varattava mahdollisuus osallisten antaa mielipiteensä kyseisestä suunnitelmasta joko kirjallisesti tai suullisesti. Kuulemisen perusteella suunnitelmien laatiminen on selkeämpää ja asettaa selkeitä päämääriä osallisten puolelta. Yleisötilaisuuden perusteella puistosuunnitelmaan voidaan sisällyttää kaikkien osapuolten haluamia toimenpiteitä, mikäli ne ovat mahdollisia toteuttaa. Puistosuunnitelman suunnitteleva kokoonpano päätti, että yleisötilaisuus paikan päällä Karihaaran ala-asteella on tarkoituksenmukaisin paikka pitää osallisten kuuleminen. Ikäselvityksen mukaan alueen asukkaat ovat pääasiassa iäkkäämpiä, joten tilaisuuden pitäminen keskeisellä paikalla alueen asukkaisin nähden olisi kannattavaa. Kokoustilaksi valikoitiin iso luokkahuone, jonne mahduttuisi lähtökohtaisesti tarvittava määrä osallisia, eli jopa 50 henkilöä. Vähäisen vaikutuksensa takia kyseisestä puistosuunnitelmasta ei tarvinnut informoida muita viranomaisia, Kemin kuntaa lukuun ottamatta. Näin ollen esimerkiksi ELY-keskukseen ei tarvinnut olla yhteydessä.

Yleisötilaisuus pidettiin torstai-iltana 16.11.2017, klo 18:30. Ensimmäinen yleisötilaisuus pidettiin tarkoituksellisesti ilman valmiita luonnoksia, koska tarkoitus oli kuunnella osallisten ideoita luonnoksia varten. Kellonaika tilaisuudelle valikoitui iltaan, koska päivisin ihmiset ovat töissä eivätkä pääsisi paikalle, vaikka niin haluaisivatkin. Liian myöhään iltaan yleisötilaisuuden järjestäminen taas laskisi osallistumiskynnystä luonnollisesti. Ilmoitus yleisötilaisuudesta oli paikallislehdessä ja Kemin internetsivustolla noin viikkoa ennen varsinaisen tilaisuuden pitämistä, jolla varmistettiin osallisten miettimis- ja valmistautumisaika osallistumiseen sekä omiin ideoihin. Tilaisuuden järjestäminen ja keskustelun johtaminen olivat puistosuunnittelijoiden eli opinnäytetyöryhmän harteilla. Tilaisuuden alkuun kerroimme, mistä hanke oli saanut alkunsa ja mitä päämääriä Kemin kaupunki haluaa saavuttaa. Samalla selvitettiin myös puistosuunnitelman aikatauluja ja toteutusta. Kemin suunnittelupäällikkö Jani Hiltunen täydensi tarpeen vaatiessa Kemin tavoitteita ja vastasi opiskelijoiden ohella ilmenneisiin kysymyksiin.

Valmistautuminen yleisötilaisuuteen alkoi hyvissä ajoin useampi viikko ennen varsinaista tilaisuutta. Koska OAS oli ollut julkisesti nähtävillä, oletimme että osallisilla olisi muodostunut jonkinlainen käsitys laadittavasta suunnitelmasta. Yleisötilaisuutta varten laadittiin kuitenkin lyhyehkö PowerPoint-esitelmä, jossa osallisille ja kiinnostuneille viimeistään selvisi koko suunnitelman tarkoitus sekä vaikutusalue. Tilaisuus videoitiin kaikkien paikallaolijoiden suostumuksella, jotta kaikkien mahdollisten ehdotusten muistaminen olisi mahdollista myös jälkikäteen. Myös omien esiintymistaitojen analysointi tulisi mahdolliseksi tätä kautta. Yleisötilaisuudessa keskustelu oli suhteellisen vilkasta, vaikka osallistujamäärä oli vain 13, mikä on tavanomaista tämän kokoluokan hankkeissa. Osallistumisryhmän ikäjakauma koostui pääasiassa yli keski-ikäisistä ihmisistä. Tilaisuudessa nousi selkeästi esiin, että Karihaara oli kaupunkialueena rapistunut ulkoisesti, eivätkä kulkuyhteydet olleet ajanmukaiset. Myös liikuntamahdollisuudet olivat osallisten mukaan vaatimattomat ja vailla huomioita. Kehitysehdotuksia ilmeni siis varsin hyvin osallistujamäärään nähden. Yleisötilaisuus kesti noin tunnin ja sen aikana ilmoitettiin, että mikäli kukaan osallisista saisi uusia ideoita puistosuunnitelman laatimiseen liittyen, tulisi heidän täyttää kyselylomake, joka oli opiskelijoiden toimesta laadittu yleisötilaisuuden ja omien pohdintojen kautta.

Toinen yleisötilaisuus järjestettiin maanantaina 12.2.2018 klo 18:00 ja tilaisuus kesti noin tunnin. Tämäkin tilaisuus järjestettiin Karihaaran koululla, mutta tällä kertaa saimme käyttöömmekoulun ruokasalin, jossa oli tilaa noin 150 ihmiselle. Yleisötilaisuus ajoitettiin melko poikkeavaan aikaan, sillä maanantai-ilta ei ole paras mahdollinen ajankohta, toisin kuin esimerkiksi keskellä viikkoa järjestettävä tilaisuus. Tämän vuoksi jännitimme, tuleeko paikalle ihmisiä, mutta heitä kuitenkin saapui reilusti enemmän verrattuna ensimmäiseen yleisötilaisuuteen. Nyt osallistujia saapui noin 40 Karihaaran asukasta, jotka olivat pääsääntöisesti iäkäämpiä henkilöitä, mutta muutamia nuorempiakin ilmestyi myös paikalle. Tästä yleisötilaisuudesta ei tiedotettu kaupungin nettisivuilla eikä paikallislehdessä, vaan tällä kertaa lähetimme puistojen ympärille olevien kiinteistöjen omistajille kutsukirjeet. Kirjeitä tuli lähetettyä lopulta jopa 250 kappaletta, mikä hieman selittääkin paremman osallistumismäärän.

Ensimmäisessä tilaisuudessa tarjosimme osallistujille mahdollisuutta ehdottaa koko Karihaaran alueelta mahdollisia muutoksia, mutta toisella kerralla olimme rajanneet alueen kuuteen erilliseen puistoalueeseen. Näihin alueisiin kuuluivat Kemin kaupungin vaatimat Karihaarantori ja Ojalehto. Näiden lisäksi tilaisuudessa esiteltiin Akkunuksen ja Paason puistot, Torvisen niityt sekä Törminkadun ja Halmeenkadun välissä oleva puistoalue.

Tämän tilaisuuden tarkoituksena oli näyttää alueen asukkaille suunnittelemamme karkeat luonnokset alueella tapahtuvista muutoksista. Ennen varsinaisten luonnoksien esittelyä kerroimme osallistujille opinnäytetyön kulusta ja aiemmassa yleisötilaisuudessa sekä nettikyselyssä ilmi tulleet muutosehdotukset. Useimmat osallistujat olivat tyytyväisiä laatimiimme luonnoksiin, erityisesti Ojalehtoon, Karihaarantoriin sekä Törminkadun ja Halmeenkadun välissä olevaan puistoalueeseen. Muissa alueissa, kuten Akkunuksen ja Paason puistoissa olimme keskittyneet kevyen liikenteen parantamiseen. Asukkaiden mielestä Paason puiston tuleva puistopolku nähtiin turhana, sillä Tuomelan puiston alueella sijaitseva polku kulkee melko lähellä, mikä on suuressa käytössä koululaisten keskuudessa. Akkunuksen puistossa ainoastaan Tuomelankadun ja Sahasaarenkadun välinen puistopolku nähtiin hyödyllisenä, eikä sen tarvitsisi enää risteytyä pohjoiseen päin. Torvisen niityt aiheuttivat positiivisen paljon keskustelua pyöräteistä ja urheilumahdollisuuksista. Tässäkään kaikkia uusia puistopolkuja ei pidetty välttämättöminä. Monitoimikentän sijainnista tai ylipäätään rakentamisesta löytyi laajasti kommentteja puolesta ja vastaan.

Kolmas yleisötilaisuus järjestettiin maanantaina 26.3.2018 klo 18.00. Tilaisuuden ajankohta sijoittui nähtävilläoloajan toisen viikon alkuun, jotta asukkailla oli mahdollisuus tutustua aineistoon ennen järjestettävää tilaisuutta ja antaa vielä viimeiset muokausehdotuksensa suunnitelmista. Ehdotuksen nähtävilläoloaika oli 19.3.-3.4.2018. Toisin kuin aiemmat yleisötilaisuudet, kolmas tilaisuus pidettiin Kemin kulttuurikeskuksen auditoriossa aiempien tilojen laadun ja koon takia. Kulttuurikeskuksessa meillä oli selvästi parhaimmat puitteet järjestää yleisötilaisuus AV-välineistön avulla. Yleisötilaisuuteen yritettiin houkuttaa osallisia myös kahvi-

tarjoilun avulla, joita edellisissä tilaisuuksissa toivottiin. Tilaisuuteen osallistui yhteensä 22 henkilöä, joten vain aktiivisimmat osallistujat olivat mukana ja se kuuluikin kommentteista päätellen.

Yleisötilaisuuden tarkoituksena oli esitellä asukkaille ehdotusvaiheen luonnokset sekä kertoa puistosuunnitelmaselostuksen sisällöstä. Tilaisuus oli palautteen osalta pääosin yhteneväinen edellisiin tilaisuuksiin. Muutosehdotukset kohdistuivat pääsääntöisesti Torvisen niityillä kuuluviin ulkoilureitteihin ja monitoimikenttään. Ongelmaksi kohdistui kyseisten komponenttien sijoittelu Torvisen niityillä, koska aluetta halkoo massiivinen voimalinja sekä joidenkin osallisten mielestä suunnitelman vaikutusten haitallisuus. Yleinen fakta onkin, että harvemmin omalle takapihalleen ei haluta mitään, mikä saattaisi aiheuttaa melua tai muuta mahdollista haittaa.

5.3 Haastattelut ja kyselyt

Puistosuunnitelman eri vuorovaikutuskeinoja mietittäessä yhtenä vaihtoehtona pidettiin henkilökohtaisen asukaskyselyn tekemistä eli niin sanottua ovensuukyselyä. Ajatuksesta kuitenkin luovuttiin sen suuren aikaresurssitarpeen vuoksi, sillä kysely olisi vaatinut paljon aikaa yksittäistä haastattelua kohti. Myös haastattelun ajankohta olisi ollut illalla, koska oletettavasti haastateltavat ovat töissä päivisin. Yksi poikkeus kuitenkin tehtiin henkilökohtaisen haastattelun kohdalla, koska eräs osallinen pyysi henkilökohtaista tapaamista. Kyseinen henkilö asui suunnittelualueella, joten hänellä oli ajankohtaista tietoa siitä, missä alueen asukkaat tykkäävät liikkua ja mitä puutteita alueella on. Lisäksi hän oli innokas ja esitti käyttökelpoisia ideoita.

Vuorovaikutuksen suurimpana työvälineenä pidimme yleisötilaisuuksien järjestämistä, jotka onnistuivat odotusten mukaan, vaikkakin osallistujamäärä olikin aluksi alhainen ottaen huomioon koko alueen asukasmäärän. Ajattelimme etukäteen laatia Internetkyselylomakkeen, jos yleisötilaisuuden osallistujamäärä jää alhaiseksi ja se olisi esillä Kemin sosiaalisen median kanavilla sekä virallisilla kotisivuilla. Tämä kyselylomake sisälsi neljä monivalintakysymystä ja kaksi kirjoittamista vaativaa osiota. Kysely oli tarkoituksella niin lyhyt, jotta vastaaja jaksaa

vastata kaikkiin kysymyksiin ajatuksella, varsinkin vapaan sanan -osioon. Vastauksia tulikin kahden viikon aikana 105, jota voidaan pitää hyvänä tuloksena. Sanalliseen osioon vastasi heistä 33, joten noin joka kolmannella oli ehdotuksia puistosuunnitelmaan liittyen muutenkin kuin monivalintojen perusteella. Kyse-lyssä ei vaadittu, että vastaajan tulisi asua Karihaarassa, vaan kaikille halukkaille annettiin mahdollisuus mielipiteensä ilmaisuun.

Yleisötilaisuuksien ja nettikyselyn ohella kävimme haastattelemassa myös asukkaita ja yhdistystä. Haastatteluissa pystyimme huomioimaan yksittäiset henkilöt ja heidän mielipiteensä paremmin kuin yleisötilaisuuksissa. Projektin edetessä olimme pariin kertaan yhteydessä A.M.Karihaaran yhdistykseen ja kävimme myös heidän kokouksessaan esittelemässä ajatuksiamme Karihaarantorin toteuttamisvaihtoehtoista. Kokouksessa keskusteltiin Karihaarantorin lavan mahdollisesta laajentamisesta, jonka mukaan suunnittelisimme alueelle vaadittavan rakennusalan. Asukkaiden ja yhdistyksen lisäksi hyödynsimme myös omia kontaktejamme, joista osa on entisiä suunnittelualueella asuneita asukkaita. Pyrimme myös hyödyntämään mahdollisimman paljon Kemin kaupungin henkilökunnan asiantuntemusta prosessin eri vaiheiden kulusta. Pääsääntöisenä konsulttina kaupungin puolelta meille toimi suunnittelupäällikkö Jani Hiltunen. Hänen tietämyksestään oli suuri apu erityisesti puistoluonnosten valmistelussa. Hänen lisäksi myös kaavoitussihteeri Päivi Koskimäki avusti meitä eri vaiheiden tiedottamisesta ja yleisötilaisuuksien tilojen varauksesta.

Puistosuunnitelman näkyvyyttä lisäsi Lounais-Lapin eli Meri-Lapin kaupunkilehden toimittaja Jouni Valikaisen artikkeli Karihaaran alueen puistosuunnitelmasta, jossa avattiin lukijoille suunnitelman kokonaisuutta. Tämän lisäksi myös paikallinen radiokanava Yle Radio Perämeri ilmoitti 26.3.2018 järjestettävästä yleisötilaisuudesta. Näkyvyydeltään puistosuunnitelma oli siis kokoonsa nähden melko suuri.

Ohjaavien opettajien kanssa yhteistyö sujui mallikelpoisesti ja ohjauspalavereita oli sopivin väliajoin. Lisäksi apua sai aina kysyttäessä. Konsultointiapuna kaavoitukselliseen osaamiseen saimme apua myös Mari Hietämäeltä, joka antoi uusia

näkökulmia ja mahdollisuuksia suunnitteluun liittyen. Taustajoukko opinnäytetyötä tehdessä oli varsin suuri.

5.4 Analysointi

Yleinen kysely laadittiin muodoltaan sellaiseksi, että se herättäisi vastaajan miettimään eri vaihtoehtoja puistosuunnitelmaan sisällettäväksi. Muutaman monivalintakysymyksen jälkeen loppuun jätetyn vapaan sanan -osion oli tarkoitus antaa laajempaa kuvaa vastaajien tarkoitusperistä. Internetkyselyn mahdollistaman datan ansiosta huomattiin, että yleinen kyselylinkki oli avattu yli 200 kertaa, mutta lähetettyjä vastauksia oli kuitenkin 105. Näin ollen voidaan olettaa, että vastauksia on mietitty ensimmäisen avaamiskerran jälkeen ja lähetetty lopullinen vastaus myöhemmin (Kuvio 10). Kuviosta näkee, että esimerkiksi monitoimikenttä ja pururata olivat haluttu toiminnallinen elementti alueelle.

Tarkemmin kyselyn vastauksia analysoitaessa huomattiin, että usealla vastaajalla ei ollut tarkkaa käsitystä opinnäytetyön konseptista. Tämä voi selittyä puistosuunnitelman hieman harhaanjohtavasta nimestä maallikon silmille. Harhakäsitystä pyrittiin kitkemään kattavalla osallistumis- ja arviointisuunnitelmalla, sekä tietenkin yleisötilaisuudella. Iso osa vastaajista keskittyi enemmänkin ojavarsien ja katujen siistimistarpeeseen, joka ei lähtökohtaisesti ollut puistosuunnitelman laatimisen tarkoitus. Palaute kuitenkin osoitti alueiden esteettisyyden olevan tärkeä tavalliselle asukkaalle.

6. Mitä seuraavista haluaisit asuinalueesi lähiympäristöön? (Voit valita useamman vaihtoehdon)

Vastaajien määrä: 103, valittujen vastausten lukumäärä: 307

	N	Prosentti
Leikkipuisto	47	45,63%
Monitoimikenttä	59	57,28%
Pururata	56	54,37%
Koirapuisto	25	24,27%
Istutettua puistoa	43	41,75%
Parempia kulkuyhteyksiä	37	35,92%
Lisää penkkejä	40	38,83%

Kuvio 10. Esimerkkikysymys ja vastaukset kyselylomakkeessa

Kyselyn monivalintaosioon vastanneista useimmat ihmiset osoittivat halukkuutta uusille liikuntamahdollisuuksille ja erityisesti uudelle monitoimikentälle Karihaaran pohjoisosaan. Vastaajat osoittivat myös kiinnostusta yleisien alueiden kunnossapitoon, sillä Karihaaran alueen ympäristö on päässyt heikkoon kuntoon muun muassa pensastuen. Useat vastaajat antoivat keskenään paljon samanlaisia vastauksia suunnittelualueelle tehtäviin parannuksiin. Yhtenäiset vastaukset voivat selittyä sillä, että puistosuunnitelman käynnistyminen oli synnyttänyt keskustelua asukkaiden välillä ja näin ollen päädytty samoihin johtopäätöksiin. Toisaalta Karihaaran olosuhteet ja kehityskohteet ovat voineet olla selvästi esillä jo kauan aikaa, jonka kautta tarvittavat toimenpiteet löytyvät lähes kaikille automaattisesti. Yhtenä suurempana kehityskohteena pidettiin yleisötilaisuuden perusteella Karihaarantorin kuntoa ja kehittämistä. Paikalla oli väkeä myös paikallisesta yhdistyksestä, A.M.Karihaarasta, joka hallinnoi lavarakennusta torin alueella. Myös liikuntamahdollisuuksien lisääminen Karihaarassa oli osallisten mukaan merkittävä kehityskohde ja samanlaisia ajatuksia työryhmä olikin kehittänyt jo ennen yleisötilaisuuden sekä kyselylomakkeen julkaisemista.

5.5 Vuorovaikutuksen haasteet

Lähtökohtaisesti hankkeen alussa tulee laatia riskien kartoitus. Tämän kartoituksen avulla voidaan huomioida mahdolliset haasteet työn etenemisen kannalta aikataulullisesti ja vaikuttamisen osalta. Nykyaikana vaillinainen vuorovaikutus ei luo hyviä edellytyksiä mihinkään hallinnollisen työn etenemiseen. Suurimpina haasteina suunnitelman laadinnan alussa pidettiin osallisten saavuttamista ja näin ollen vuorovaikutuksen onnistumista. Toisena haasteellisena seikkana pidimme yhteydenpitoa Kemin kaupungin yhteyshenkilön kanssa, koska toimeksiantaja sijaitsi fyysisesti eri paikkakunnalla kuin opinnäytetyöryhmä. Nämä mahdolliset ongelmakohdat pyrittiin välttämään huolellisella vaikuttamisen arviolla, sekä sähköisen tiedonkulun onnistumisella. Yksi mahdollinen merkittävä opinnäytetyöhön liittyvä vuorovaikutuksellinen haaste oli samalla myös etu: kolmen henkilön projektiryhmä asetti mahdollisuuden ristiriitoihin, sillä mielipiteet menetelyistä tai toimintatavoista eivät välttämättä aina kohdanneet. Toisaalta useamman henkilön mielipiteet luovat laajemmat näkemykset suunnittelun mahdollisuuksista.

Toteutuneista haasteista merkittävimmäksi nousi osallisten toiveiden toteuttaminen, sillä kattavan vuorovaikutuksen mukana tulleet monet ja eriävät mielipiteet loivat haasteita suunnitteluun. Kaikki mielipiteet huomioitiin, mutta niiden toteuttaminen ei ollut mahdollista käytännöllisistä tai resurssillisista syistä. Puistosuunnitelmatyöryhmän suunnitelmat mukailivat alueen asukkaiden toiveita niiltä osin kuin ne olivat toteutuskelpoisia. Osa puistopolkusuunnitelmista kuopattiin käytännöllisyyden puutteen takia, esimerkiksi tästä aiheesta syntyi runsaammin keskustelua yleisötilaisuudessa.

Vuorovaikutuksen haasteista toteutui myös yhteydenpidon katkeilu toimeksiantajan ja työryhmän välillä. Toimeksiantajan yhteyshenkilön sairauspoissaolot ja pakolliset lomat vaikuttivat negatiivisesti tiedonsiirtoon, joka taas vaikutti aikataulullisesti projektin etenemiseen. Merkittävää haittaa ei kuitenkaan syntynyt, koska tehtävänä oli laatia useita tuotoksia, eikä vahinkoa tullut kuin lähinnä tuotosten

muodollisten seikkojen väärinymmärtämiseen. Näin ollen esimerkiksi valmisteluvaiheen aineistojen sisältövaatimukset eivät aluksi kohdanneet Kemmin kaupungin vaatimuksia.

Yhtenä haasteena voidaan pitää, että osallisten rooli keskittyisi vain lähtökohtien asettamisen ja suunnitteluvaihtoehtojen laatimisen vaiheeseen. Jos vaihtoehdot ovat lyötynä lukkoon jo ennakkokeskusteluissa, kysymys olisi vain näennäisestä osallistumisesta. Kun vaihtoehdoista aletaan laatia suunnitelmia, painopiste on suunnittelijoiden ja tässä tapauksessa opiskelijoiden työssä. Asukkaiden mielipiteitä on kuitenkin pyritty kuuntelemaan koko prosessin ajan esimerkiksi kolmen eri yleisötilaisuuden myötä sekä kyselyillä ja haastatteluilla. Opiskelijoiden taustalla on tietoisuus, että nyt ei olla tekemässä ”vain” harjoitustyötä. Ollaan sitoutettu luotuihin menettelytapoihin ja tehtyihin päätöksiin, jotka voivat vaikuttaa osallisten elämään (Bäcklund, Häkli & Schulman 2002, 51, 261).

Kaavoituksellisissa asioissa on uhkana syntyä useita ristiriitatilanteita, joita voidaan ehkäistä vuorovaikutuksen keinoin. Merkittävin ristiriitatilanne olisi voinut syntyä, ellei puistosuunnitelman yleisötilaisuuksia olisi pidetty niin kattavasti prosessin edetessä. Paikallisalueen tunteminen oli ryhmässä melko hyvä, kun yksi jäsenistä oli Kemistä, joten suunnittelu Karihaaraan ei ollut pelkästään satunnaisen maastokatselmusten varassa. Kuitenkin varsinaisen paikallisen tietämyksen sai vasta osallisilta itseltään, kun heidän ”hiljainen tietonsa” nousi esiin yleisötilaisuuksissa. Ne olivat tapauskohtaisia, jotka olivat kuitenkin tärkeää ottaa huomioon, esimerkiksi joidenkin puistopolkujen tarpeellisuudesta saatiin arvokasta tietoa. Näiden huomiointi oli linjassa muuhun suunnitteluun, joten ristiriitatilanteita ei syntynyt. Yleisötilaisuuksissa ja muissa vuorovaikutustilanteissa korostuu suunnittelijan esiintymistaidot, jotta suunnitelmat voidaan esittää kaikille ymmärrettävästi. (Syrjänen 2005, 63–64.)

6 PUISTOSUUNNITELMAN LUONNOKSET

6.1 Valmisteluvaihe

Opinnäytetyössämme on kolme erillistä luonnosvaihetta, jotka ovat valmistelu-, ehdotus- ja hyväksymisvaihe. Ensimmäisenä laadittiin karkeat luonnokset suunniteltavista alueista, joiden vaatimustaso yksityiskohdiltaan ei ollut niin korkea kuin tulevissa vaiheissa. Karkeat luonnokset ovat mahdollista piirtää käsin, kunhan luonnokset ovat tarpeeksi selkeitä niitä tulkitsevalle. Valmisteluvaihe pitkitti todella paljon suunniteltua aikataulua, sillä omaa tietoutta ei juurikaan ollut, eikä tarkkoja ohjeita, kuinka puistosuunnitelman luonnokset tulisi tarkalleen tehdä. Ilman tarkkoja ohjeita aloitimme aluksi käsin piirtämään asemakaavapohjaisia luonnoksia, jotka eivät vastanneet puistosuunnitelmassa vaadittavia kuvia tarpeeksi, esimerkiksi nimiöt puuttuivat. Päätimme sitten laatia tarkemmat luonnokset alueista tietokoneella AutoCAD-ohjelmiston avulla.

Karkeassa luonnosvaiheessa laadimme kuudesta eri puistoalueesta luonnokset, jotka esittelimme yleisötilaisuudessa Karihaaran asukkaille. Heille esiteltiin luonnoksien yksityiskohdat, jonka pohjalta osalliset pystyivät kertomaan mielipiteensä. Näihin luonnoksiin kuuluivat kaupungin määräämät Karihaarantori sekä Ojalehto, joissa oleville rakennelmille piti osoittaa rakennusoikeus. Lisäksi meillä oli vapaat kädet suunnitella tarpeelliseksi näkemillemme alueille esimerkiksi uusia puistopolkuja, ulkoilumahdollisuuksia ja leikkikenttiä. Asukkailta löytyi paljon hyödyllistä tietoa liittyen esimerkiksi lasten käyttämistä reiteistä, mikä mahdollisti pyöräteiden suunnittelun tarkoituksenmukaiseksi Halmeenkadun ja Törminkadun väliselle alueelle. Tästä inspiroituneena suunnittelimme Akkunuksen ja Paason puistoille uusia polkuja. Lisäksi Törminkadun ja Halmeenkadun välisen puistoalueen sekä Torvisen niityt valitsimme lopulliseen suunnittelualueeseemme.

6.2 Ehdotusvaihe

Toisessa vaiheessa eli ehdotusvaiheessa muokattiin karkeita luonnoksia osallisten antamien kommenttien perusteella, joiden avulla luonnoksiin oli mahdollista tehdä tarpeenmukaisia muutoksia. Tässä vaiheessa aloimme tuottaa paljon yksityiskohtaisempia luonnoksia suunnittelualueesta. Toisena tuotoksena teimme

puistosuunnitelmaselostuksen, jossa kerrotaan muun muassa puistojen nykytilanteesta, tavoitteista, toimenpiteistä ja vaikutusten arvioinnista. Puistosuunnitelmaselostus on aina tarkoitus laatia osana tätä suunnitelmaprosessia, kuten asemakaavojenkin laadinnassa tehdään asemakaavaselostus.

Ehdotusvaiheen alkuvaiheessa laadimme jokaisesta erillisestä puistoalueesta oman selkeän luonnoksen selitteineen. Tämän tehtyäimme luovutimme luonnoksemme Kemin kaupungille, jonka jälkeen kävimme paikan päällä keskustelemassa työn jäljestä ja puistosuunnitelman jatkosta. Palaverissa päätimme luoda vielä yhden luonnoksen, joka sisältäisi kaikki erilliset puistoalueet yhteiseen pohjakarttaan. Päätöstä perusteltiin siten, että tavallisen asukkaan on vaikea havainnollistaa vain yhden puistoalueen sijaintia, mikäli luonnoksessa näkyy vain puisto ja sitä ympäröivät kadut. Päätimme myös sisällyttää Tuomelan puiston suunnitelmaan, jolloin puisto saisi lainvoimaisuuden sisällyttämällä sen puistosuunnitelmaan. Puistossa on aikaisemmin rakennettu puistopolku, jolle ei ole aikanaan tehty tarvittavia suunnitelmia, vaan se on aikoinaan rakennettu kaavoittajan luvalla. (Grönvall 2018.)

Puistosuunnitelmaselostuksen laadinta aloitettiin jo hyvissä ajoin toisen yleisötilaisuuden jälkeen. Puistosuunnitelmaselostus sisältää yksityiskohtaiset selostukset prosessin kulusta, suunnitelmaan kuuluvista alueista ja kuinka niiden toteuttaminen vaikuttaa yksilöön, yhteisöön ja koko kuntaan. Vaikutusten arvioinnin lisäksi selostukseen on listattu erilaiset alueella tehdyt selvitykset, jotka koskevat asukkaita ja ympäristöä.

Selostusta varten Kemin kaupunki luovutti vanhemman puistosuunnitelman rakennussuunnitelman apuvälineeksi, mutta se ei vaikuttanut sisällöltään sopivaksi juuri tähän puistosuunnitelmaan. Näin ollen päätimme käyttää apuna pääsääntöisesti asemakaavaselostuksia, joiden sisältö oli meille paljon käytännöllisempi. Puistosuunnitelmaselostuksen piti olla valmiina ehdotusvaiheen päätteeksi, jotta asukkailla ja osallisilla olisi mahdollisuus lukea kirjallinen versio suunnittelmitamme, vaikutusten arvioinnista ja prosessin eri toteuttamisvaiheista.

Ehdotusvaiheen loppuvaiheessa Kemin kaupunki asetti laatimamme luonnokset ja suunnitelmaselostuksen nähtäville kaupungin verkkosivuille ja ilmoitustaululle. Tämän lisäksi päätimme myös luonnollisena jatkeena järjestää asukkaille vielä kolmannen yleisötilaisuuden kulttuurikeskuksen auditoriossa, jossa esittelimme luonnoksemme ja tarjottiin mahdollisuus antaa vielä viimeiset ehdotukset luonnoksien suhteen. Luonnokset asetettiin nähtäville 19.3.2018 alkaen ja ne olivat nähtävillä kahden viikon ajan, jonka jälkeen saimme kehittämissuhteet.

6.3 Hyväksymisvaihe

Hyväksymisvaiheessa lopulliset puistoluonnokset ja suunnitelmaselostus luovutettiin tilaajalle eli Kemin kaupungille. Kaikki luonnokset ovat tehty samalla tyylillä kuin esimerkkikuviossa 11.

Kaupungin vaatimille puistoille eli Karihaarantorille ja Ojalehdolle määritettiin rakennusalat olemassa olevien rakennelmien ympärille. Karihaarantorille määritimme kerrosneliömetrin (k-m²) määräksi 200. Valmisteluvaiheen jälkeen ajattelimme myös sijoittaa urheiluvälineistöä lavan takana olevalle alueelle, mutta maat omistaa MetsäFibre ja alueella sijaitsee vanha Kemi Oy:n rautatie. Näin ollen hylkäsimme uutta rakennusala suuremmat muutokset kustannussyistä, jotka syntyisivät maiden lunastamisesta ja rautatien poistamisesta. Asukkailtakaan ei löytynyt alueelle suurempia kehittämissideoita, vaikka kannatusta urheiluvälineistön sijoittamiseen syntyikin. Ojalehdon alueella oleville rakennelmille asetettiin pienemmän tilan tarpeen vuoksi 100 k-m². Myöskin Ojalehtoon suunniteltiin olemassa olevan ulkoilualueen lisäksi erillistä koirapuistoa, mutta sen hylkäsimme tarvittavan alueen puutteen vuoksi.

Kuvio 11. Esimerkki laadituista luonnoksista, Torvisen niityt

Alueen eteläosassa olevalle Akkunuksen puistolle suunniteltiin uusi puistopolku parantamaan liikenneyhteyksiä palveluiden välille. Törminkadun ja Halmeenkadun välissä sijaitsevalle puistoalueelle suunniteltiin myös uusi puistopolku. Tämä polku lisäisi koululaisten turvallisuutta Karihaaran koululle kuljettaessa Paattion suunnalta.

Näiden puistojen lisäksi isoimmaksi suunnittelualueeksi kohdistunut Torvisen niityt tuottivat useita kehittämissuunnitelmia meidän ja osallisten mielestä. Alueelle suunniteltiin noin puolentoista kilometrin pituinen ulkoilureitti sekä uusia puistopolkuja helpottamaan alueiden välistä liikkumista. Muutamit suunnitellut polut kulkevat jo valmiista olevista metsäpoluista, joiden käytettävyys paransi suunnitelman ansiosta. Viimeisenä lisäyksenä monitoimikenttä sijoitettiin Torvisen niityn

pohjoisosaan. Paikka haluttiin kauemmas suuremmista kaduista ja asemakaavassa kyseinen alue on merkitty jo urheilukentäksi, joka on jäänyt toteuttamatta ja se on puuston peitossa. Kuitenkin sen sijoituspaikan sopivuus arvioitiin uudelleen. Osallisten mielestä ongelmaksi muodostuisi alueen vetisyys ja kenttä luonnollisesti toteutuessaan vaatisi kuivatusta. Kenttä sijoitettiin Torvisen niittyjen pohjoisosaan, jotta pohjoisemmalle alueelle mahdollistettaisiin liikuntamahdollisuuksia.

Kokonaisuutena uudet suunnitelmat tulevat hyödyntämään erityisesti kävelijöitä ja pyöräilijöitä. Uudet puistopolut mahdollistavat kaupunginosien välillä helpon liikkumisen ja Paattion kaupunginosasta koululaisten on mahdollista kulkea melkein koko matka koululle polkuja ja kevyenliikenteen väyliä pitkin. Muutokset lisäävät myös alueen viihtyvyyttä ja mahdollisesti myös alueen houkuttelevuutta.

Tarkemmin luonnoksista ja vaikutusten arvioinnista on selitetty Karihaaran alueen puistosuunnitelmaselostuksessa. Selostuksessa ei ole puututtu budjetointiin liittyviin seikkoihin alueen rajauksen takia. Lähtökohtana oli, ettei rahasta tarvitse välittää suunnittelussa, vaan suunnittelun perusteet olivat tarpeellisuus, käytännöllisyys ja helppohoitoisuus. Viheralueiden hoitoon on laadittu tarkat laatuvaatimukset. Jos uudet kulku-urat olisivat merkitty kevyenliikenteenväyliksi, pitäisi kaupungin kunnossapitää reitistöjä. Tämän takia päädyttiin puistopolku-merkintään, jolloin kunnossapidon määräykset ovat löyhemmät. Puistopolkujen leveys määriteltiin 2,5 metrin levyisiksi ja ulkoilureitti 3 metrin, jotta kunnossapito olisi mahdollisimman helppoa. Keskustelua aiheutti muun muassa polkujen päällystämisen, josta oltiin osallisten keskuudessa puolesta ja vastaan. Muun muassa talvella lumimassojen siirto asukkaiden kulku-urille on haitannut liikkumista alueella. Suunnitelman toteutuessa lumimassat kerätään muille lumenkeräyspaikoille alueella. Metsähoidollisesti puistoalueen harvennushakkuut ovat tarpeen ja siitä on merkitty maininta puistosuunnitelmaselostukseen. Harvennuksessa pyritään säilyttämään metsänomaisuus ja poistamaan pensastoa, koska ulkoilureittiä on miellyttävämpi käyttää tällöin. Siistimisessä tulee ottaa huomioon luontoarvot ja biodiversiteetti. (Viherympäristöliitto 2014, 89.)

Hyväksymisvaiheen aikana kerätyt palautteet koskivat Tuomelan puiston ja Torvisen niittyjen kuivatusta. Nämä palautteet ohjattiin jatkosuunnitteluun, sillä ne eivät kuuluneet laatimaamme puistosuunnitelmaan. Hyväksymisvaiheessa tuli puistosuunnitelmaan liittyen korjausehdotuksia, jotka otettiin huomioon Torvisen niittyjen ulkoilureitissä ja Akkunuksen puiston puistopolun reitissä. Tällaiset vähät muutokset oli mahdollista laatia puistosuunnitelmaan ilman, että uutta nähtävillä oloa olisi tarvetta toteuttaa. Tällöin taas aikataulumme opinnäytetyösämme ei venyisi. Tähän venymiseen ei ollut varaa, sillä kaikki ryhmän jäsenet valmistautuisivat huhtikuussa, eikä puistosuunnitelman prosessia käytäisi kokonaan loppuun asti, kuten oli tarkoitus.

Tuomelan puiston, Törmin ja Halmeenkadun puistojen puistopolut on merkitty toteutettavaksi puistosuunnitelmassa asfaltilla. Kuitenkin puistosuunnitelmaselostukseen on merkitty palautteesta johtuen, että polut voidaan toteuttaa sorapinnoitteisena. Tällöin kuitenkin esteettömyys polkujen käytöllä kärsii. Osa osallisista toivoi päällystämätöntä reittiä, nojaten luonnonmukaisuuteen, kun taas toiset toivoivat päällystämistä helpomman kulkemisen perusteella. Jälleen kerran törmättiin suunnittelun luonnonlakiin, kaikkia ei voi miellyttää.

7 YHTEENVETO

7.1 Ryhmätyö

Opinnäytetyössämme kolmen hengen projektiryhmä osoittautui erittäin positii-viseksi asiaksi suunnittelutyön puolesta. Jo suunnitteluvaiheessa oli helpompi suunnitella mahdollisimman hyödyllisiä uudistuksia, sillä ryhmässä syntyi muutamissa kohteissa eriäviä ja monipuolisia mielipiteitä alueiden hyödyntämiseen. Ryhmänä pystyimme jakamaan vastuita enemmän, jolloin yhdelle jäsenelle ei kuormittuisi liian paljon tehtäviä yhdellä kerralla. Varsinkin luonnosvaiheessa ryhmästä oli suuri apu ajankäytön suhteen, sillä yksin piirrettäessä luonnokset olisivat vieneet todella paljon aikaa. Prosessin aikana oli useita tapahtumia ja kokouksia, joissa useamman henkilön ryhmä oli etuna, eikä yhteenkään tilaisuuteen tarvinnut mennä yksin. Tämä tuli esiin siten, että yhdellä ryhmän jäsenellä saattoi olla esimerkiksi yleisötilaisuuden aikaan esteitä päästä paikalle, jolloin ryhmän kaksi muuta jäsentä pystyi tekemään tarpeelliset esitykset. Yleisötilaisuuksissakin kolmen hengen ryhmä mahdollisti sen, että yksi veti tilaisuutta puheenjohtajana, toinen huolehti PowerPoint-esityksestä ja kolmas kirjasi asukkaiden esittämiä mielipiteitä ja ehdotuksia.

Luonnosten laatimisessa sekä raportin ja selostuksen kirjoittamisessa ryhmän edut pääsivät parhaiten esiin. Opinnäytetyön loppupuolella jaoimme kaikille omat tehtävät, jossa jäsenet pystyivät käyttämään omia vahvuuksiaan parhaiten, esimerkiksi AutoCAD-ohjelman käytön suhteen. Tarkistuksia teimme pyörittämällä luonnoksia, selostusta ja raporttia eri ryhmän jäsenillä, jotta mahdolliset virheet tulisi parhaiten huomattua, sekä täydentäviä mielipiteitä tulisi mahdollisimman laajasti.

7.2 Projektin toteutus

Tarkoituksenamme oli saada toimeksianto joko Kemistä tai Tornioista, sillä ryhmän jäseniä oli tältä alueelta kotoisin. Myös kiinnostus kaavoitusta kohtaan oli ohjaava tekijä aiheenvalinnassa. Kuitenkin Kemin henkilökuntaa oli helpompi lähestyä, koska tunsimme jo ennestään työntekijöitä sieltä. Lähdimme myös mukaan koulun suunnittelemaan kokeiluun eli pilottiin, jonka ajatuksena oli toteuttaa

opinnäytetyö projektinomaisesti useamman oppilaan ryhmässä, kuten aikaisempina lukuvuosina kursseja oli käyty. Ryhmällämme oli helppo aloittaa opinnäytetyö, sillä olimme tällä samalla kokoonpanolla tehneet monet muut aiempien lukuvuosien projektit sekä ryhmätehtävät. Tämän vuoksi tiesimme valmiiksi toisemme vahvuudet ja työskentelytavat, eikä aikaa kuluisi turhiin kommunikointivirheisiin.

Saimme opinnäytetyön aiheen syksyllä, jonka eteen pidimme useita kokouksia Kemin kaupungin henkilökunnan kanssa alueen rajauksen ja tehtävänannon suhteen. Opinnäytetyöhön liittyen otimme yhteyttä Kemiin jo kesän alussa, jonka jälkeen pyörittelimme paria eriä ideoita opinnäytetyöhön. Syksyllä opinnäytetyötä toteutettiin aluksi kahden hengen ryhmässä, mutta melko pian päätimme opettajien kannustuksesta ottaa kolmannen henkilön mukaan monipuolistamaan tätä projektinomaista opinnäytetyötä.

Aikataulullisesti opinnäytetyön eri vaiheet onnistuivat hyvin joulun saakka. Syksyllä laadittu OAS valmistui hieman etuajassa, mikä johtui lähinnä siitä, että meillä oli omaa kokemusta kyseisen asiakirjan laadinnasta. OAS:n ja yleisötilaisuuden jälkeen ryhdyimme joulun aikoihin laatimaan ensimmäisiä karkeita luonnoksia, jossa jäimme aikataulusta hieman jälkeen puistosuunnitelman luonnosten ulko- muotoon kohdistuvien epävarmuuksien johdosta. Saimme kuitenkin kiristettyä omaa aikatauluamme ja pystyimme kuromaankin menetettyä aikaa kiinni ehdotusvaiheen edetessä. Kemin kaupungin suunnittelupäälliköstä Jani Hiltusesta oli suuri apu, sillä hän antoi meille vinkkejä luonnoksien laadinnan suhteen. Prosesin hyväksymisvaihe jäi opinnäytetyön alustavan aikataulun viimeisille viikoille erilaisten pienten vastoinkäymisten ja ehdotusvaiheen pitkittymisen johdosta.

Kaavoitusprosessit ovat aina yksilöllisiä, eikä mikään hanke ole täsmälleen samanlainen. Laadittu puistosuunnitelma ei ole suoraan verrattavissa asemakaavamuutokseen, eikä perinteiseen puistosuunnitelmaan. Näin ollen lähtötietoja on joutunut soveltamaan, sekä oma pohdiskelu on ollut suuressa arvossa puistosuunnitelmaa tehdessä.

7.3 Omat pohdinnat

7.3.1 Juho-Eetu Hakso

Omalla kohdallani opinnäytetyö kokonaisuutena oli minulle erittäin opettavainen, sillä pääsin harjoittelemaan kaavoitusprosessia sekä vaiheita laajemmin ja yksityiskohtaisemmin kuin koulussa opetettiin. Toinen suuri etu minulle oli suunniteluvaiheessa tarvittavien ohjelmistojen käyttö, joiden käyttö on välttämätöntä kaavoitussuunnittelussa. Vaikka opinnäytetyössä keskityttiin luonnosten ja selostuksen laatimiseen, pääsin myös kokeilemaan paljon muitakin tilanteita työn parissa. Tulevaisuuden suhteen opinnäytetyön aihe osoittautui mielestäni erittäin hyödylliseksi, sillä teimme töitä ja tutkimme puistosuunnitelmia, jotka ovat kaavoituksen ulkopuolella.

Opinnäytetyöryhmällä oli jaettu tasaisesti prosessin aikana suoritettavia töitä, mutta minä toimin lisäksi ryhmän yhteyshenkilönä asiasta kiinnostuneille ja muille osallisille. Pääsin myös olemaan vuorovaikutuksessa usean eri Kemin kaupungin työntekijän kanssa ja näin ollen pääsin välillä näkemään paikan päälle, millaista työtä kaupungilla tehdään. Lisäksi kävin keskusteluja paikallisen yhdistyksen ja parin alueen asukkaan kanssa, joita kävin haastattelemassa. Tähän yhteyshenkilönä toimimiseen minulle pääsääntöisesti kuului eri tilaisuuksien ja kokousten aikataulut, jotka suunnittelimme yhdessä Jani Hiltusen kanssa. Yleisötilaisuudet olivat minulle hyvä oppimisprosessi, sillä johdin tilaisuuksia, jonka kautta sain esiintymisharjoituksia eri kokoisille ryhmille. Näiden tilaisuuksien suhteen minulle oli positiivista, kuinka innokkaita osa asukkaista oli ja kuinka hyvää palautetta välillä saimme. Oli myös mukava nähdä, kuinka kaupungin työntekijätkin olivat prosessissa mukana erityisesti näiden yleisötilaisuuksien lähestyessä ja niiden valmistelussa.

Opinnäytetyön eri vaiheissa ilmaantui erilaisia ongelmia, jotka koskivat luonnosten laatua, jotka taas sotkivat aikatauluamme. Välillä aikataulun viivästyminen aiheutti omalla kohdallani pientä stressiä, koska aikataulumme oli valmiiksi jo melko tiivis. Kuitenkin nämä tilanteet olivat myös opettavaisia, sillä ne harjoittivat

stressinsietokykyä ja pakottivat meitä suunnittelemaan laajemmin, kuinka viivästykset voitaisiin korjata.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyö oli mielestäni onnistunut, vaikka hyväksymisvaihe jäikin viime tippaan. Laaditut luonnokset ja selostus ovat käytännöllisiä ja toteutuskelpoisia, jotka tulisivat hyödyntämään Karihaaran aluetta monella eri osa-alueella. Ryhmän työskentely sujui mallikkaasti läpi prosessin, jonka aikana kaikille oli riittävästi ja monipuolisesti tehtävää jokaisessa työvaiheessa. Lapin Kansan toimittajan haastattelu oli mielenkiintoinen kokemus, jonka avulla saimme näkyvyyttä Kemien asukkaille opinnäytetyön suhteen.

7.3.2 Matias Rajala

Kaavoittaminen vaikutti todella kiehtovalta, joten aihe valikoitu luonnollisesti tutun kaupungin kaavoituspuolelta. Toimeksiantajan ja ohjaavien opettajien kanssa rajoitimme kaavoituksen koskemaan pelkästään puistoalueita, koska asemakaavamuutos olisi ollut massiivinen projekti työllisesti ja aikataulullisesti. Loppujen lopuksi kuitenkin opinnäytetyön aiheesta muodostui melko mielenkiintoinen, sillä se ei täysin suoraan vastaa maanmittaustekniikan alaa, vaan se osittain myötäilee sitä. Aihe selkeentyi pikkuhiljaa projektin edetessä, ja samalla tuli opittua paljon uutta varsinkin puistoista ja niiden suunnittelusta. Puistosuunnitelmia tekevät yleensä, varsinkin suuremmissa kaupungeissa, esimerkiksi maisema-arkkitehdit, hortonomit tai muut alat. Ideana oli kuitenkin keskittyä kuitenkin puistosuunnitelmaan kaavoituksen näkökulmasta.

Opettajat olivat esittäneet meille projektinomaista opinnäytetyötappaa, joka oli vasta nyt ensimmäistä kertaa kokeilussa. Projektinomainen työskentely on tullut tutuksi ja sitä käytetään myös paljon työelämässä, niin se sopi itselleni varsin hyvin. Varsinkin, kun tiesi varmasti muiden ryhmän jäsenien tekevät osuutensa ja tuovansa oman näkökulman tarvittaviin tuotoksiin. Lisäksi he auttavat osioissa, joissa olen heikompi, ja vastapainoksi itse tuon omat vahvuuteni toisissa asioissa. Oma vahvuutenani pidän projektin kokonaiskuvan hallitsemista ja tuotosten tarkkuuta, sillä en halua tyytyä sekavaan lopputulokseen. Miinuksina mai-

nittakoon ainakin alkuvaiheessa kotona yksin työskentely ja sen jälkeiset liittämisyriytykset lukuisista eri tuotoksista yhteen dokumenttiin. Toinen häiritsevä asia oli joissakin kohdin eriävät mielipiteet, mutta pääosin päädyttiin kaikkia tyydyttävään lopputulokseen. Opinnäytetyö oli sopivan työläs kolmelle henkilölle, vaikka alussa sitä epäiltiin. Esimerkiksi kaavaluonnoksia piti piirtää AutoCAD-ohjelmalla kuusi kappaletta, joten kaikille riitti piirrettävää, eikä turhaa joutenoloa tarvinnut pelätä.

Ryhmän välinen vuorovaikutus toimi erinomaisesti, koska jäsenet tunsivat toisensa niin hyvin entuudestaan. Lisäksi WhatsApp- ja Dropbox-ohjelmat ovat todettu toimivan moitteettomasti aikaisemmissakin projektitöissä. Säännölliset kokoukset ohjaavien opettajien kanssa kannustivat pitämään projektia sovitus- aikataulussa. Pidimme pääasiassa vain yhtä jäsentä meidän yhteyshenkilönä, jotta turhalta sekavuudelta säästyttäisiin. Toimeksiantajan yhteyshenkilön kanssa kommunikointi onnistui pääosin hyvin, mutta välillä meinasi tulla kiire, kun vastausta sai odottaa sairasloman takia. Puistosuunnitelman vaikutusalueen asukkaat saatiin saavutettua todella hyvin kolmella eri yleisötilaisuudella, kyselyillä ja haastatteluilla. Yleisötilaisuuksissa sai harjoitella esiintymistaitoja ja osallisten kanssa asioimista. Asetan vuorovaikutuksen alueen asukkaiden kanssa korkeaan arvoon, sillä onnistuva vuorovaikuttaminen on nykypäivää ja heitä varten tuotos lopulta tehdäänkin. Projekti onkin aktivoittanut asukkaita vaikuttamaan virkistämiseen ja paikalliseen identiteettiin. Alue on jäänyt hieman unholaan, mutta tämän kaltaiset projektit voivat nostaa asukkaiden toivoa ja vaatia kaupungilta toimenpiteitä. Toivottavasti Kemin kaupunki käyttää puistosuunnitelmiamme pian, sillä saimme projektilla innostettua Karihaaralaisia osallistumaan puistoaluiden kehittämiseen.

Loppujen lopuksi toteutetut puistoluonnokset eivät olleet kovinkaan suuria toimenpiteitä vaativia. Perusteluna tälle on se, että piirsimme yksinkertaisesti asukkaiden suurimmat tarvevaatimukset. Yltiöpäisiä suunnitelmia ei kannata tehdä kysynnän ja talouskustannusten takia. Siltikin AutoCAD:llä piirtämistä tuli varmasti kaikille aivan riittävästi oppimisen kannalta. Monet eri tuotokset auttoivat pitämään yllä mielenkiintoa. Esimerkiksi OAS:lla oli hyvä aloittaa projekti ja puis-

tosuunnitelmaselostuksesta tuli kattava kokonaisuus, joka auttaa sen lukijaa hahmottamaan luonnoksien idean. Sitä tehdessä tuli tutkittua monia kaava- ja puistoselostuksia, joista valikoimme meille parhaiten sopivat kohdat mukaan. Koko opinnäytetyön erikoisuus liittyikin juuri tähän kaavoituksen ja puistosuunnitelman yhdistelemiseen ja sekoitukseen.

Kun selvää esimerkkiä ei löytynyt meille, niin omanlaista tietojen soveltamista tuli käytettyä. Nämä soveltamiset lisäsimme Kemin kaupungin pakollisiin vaatimuksiin, jolloin lopputuloksesta tuli omannäköisemme. Pääsimme myös työskentelemään välillä Kemin kaavoituspuolen tiloissa, joka oli mielenkiintoista ja opettavaista. Opinnäytetyö antoi hyvät eväät puistojen, kaavoituksen ja kaupunkisuunnittelun parissa, josta voi olla apua tulevassa työelämässä.

7.3.3 Tuomas Moilanen

Työskentely ryhmässä oli alusta asti luontevaa, sillä ryhmätyöskentely oli koko opiskelun ajan suuressa roolissa. Käyttökelpoisen ja lainvoimaisen puistosuunnitelman monien käytännön vaiheiden mukanaolo aina osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta antoi hyvän lähtökohdan mahdolliseen kaavoitukseen liittyvään työhön myöhemmällä uralla. Kaavoituksellinen työ sisälsi monta erilaista vaihetta, joten kolmen hengen ryhmä ei ollut missään vaiheessa rasite. Oppilaitoksen luomat edellytykset kohenivat reilusti, kun toimeksianto Kemin suunnalta mahdollistui. Toimeksiannon saamisessa oltiin hienosti vastassa ja aluksi muutamia vaihtoehtoja aihealueeksi tarjottiinkin, ennen kuin lopulliseen aihevalintaan päädyttiin. Opinnäytetyönä puistosuunnitelman laatiminen sopi aikataulullisesti kaikille ryhmäläisille. Nähtävillä oloajat, luonnosten suunnittelu ja piirtäminen veivät aikaa, ja olisi ollut liian suuri työ yhdelle tai kahdelle henkilölle, ottaen huomioon aikataulun suunnitelmaprosessissa. Kaikissa vaiheissa ryhmäkokoo auttoi, sillä ryhmän jäsenillä oli omat vahvuutensa ja tehtävänsä eri työvaiheissa.

Henkilökohtaiset tavoitteet olivat kaavoitukseen liittyvän tietämyksen harjaantuttaminen sekä myös tutustuminen kunnan tekniseen työskentelyyn kaavoitusasioissa. Vertailuaineistoa ei niin paljon ollut saatavilla kuin esimerkiksi asemakaavan laadintaan liittyisi ja tämä lisäsi oman pohdinnan merkitystä. Sovellettavaa

vertailuaineistoa tarjosi kuitenkin Kemin kaupunki. Oma kokemus puistosuunnitelmasta on, että se hyvä keino määritellä alueen käyttöä. Sen sisältö voidaan muokata kohdealuetta mukailevaksi, kunhan sen sisältö ja elinkaari ovat MRL:n ja MRA:n mukainen. Kaikkia prosessin komponentteja ei ole pakollista ottaa huomioon, esimerkiksi budjettia ei tarvinnut tarkkaan määritellä. Työn tilaajan vastuulle jäi toteuttamisessa jäävät vastuut ja laskennat materiaaleista.

Työn aikana tehty Internetkysely, haastattelut ja yleisötilaisuudet olivat arvokkaita kokemuksellisesti, kun sellaisten vaikuttavuuden ja osallistumismäärän huomasi käytännössä tässä työssä. Kyseisten osien suunnittelemiseen ja toteuttamiseen saatiin arvokasta kokemusta. Samalla huomasi, miten alueen asukkaat näkevät oman asuinalueensa kunnan ja tällaisen suunnitelmaprosessin tarpeellisuuden. Yleisötilaisuuksissa ja tiedottamisessa pientä kulueraa aiheutti kulkeminen Rovaniemeltä Kemiin, mutta siitäkin selvittiin kimpakyydityksellä. Suosittelen opinäytetyön tekemistä sellaiselle toimeksiantajalle, joka olisi samalla paikkakunnalla kuin tekijä itse, sillä se helpottaa tekemistä. Tällä lailla laadittu opinäytetyö ei kuitenkaan ole mitenkään ylitsepääsemätön vaan asettaa omat haasteensa.

Puistosuunnitelmaa laadittiin mentaliteetilla, jolla pyrittiin ottamaan kaikki mielipiteet huomioon. Kaikkia toiveita ei kuitenkaan voitu toteuttaa, joten toteuttamiskelpoisten ideoiden karsiminen muista oli tärkeää. Ryhmän etuna oli useampien mielipiteiden kohtaaminen ja niiden analysointi.

Suurimpina haasteina henkilökohtaisesti oli useiden eri dokumenttiversioiden liittäminen yhteen, kun jossain vaiheessa jokainen suoritti työvaiheita yksin. Turhan toiston mahdollisuus oli tällöin suuri. Huolellisella työskentelyllä ja aikatauluissa pysyminen vaikeissakin ajanjaksoissa omalta osaltaan kuitenkin vähensi huomattavasti stressin määrää. Aikaisemmin toteutetut projektit autoivat puistosuunnitelman laatimisessa, ajanhallinnassa ja töiden delegoinnissa ryhmän sisällä, mitkä ovat tärkeitä tekijöitä työmaailmassa. Opinäytetyö oli aiheena merkittävä, sillä en ollut hirveästi tehnyt kunnalliseen toimintaan liittyvää työtä ja opin paljon.

LÄHTEET

Austin, G. 2014. Green infrastructure for landscape planning. New York: Routledge.

Bäcklund, P. Häkli, J & Schulman, H. 2002. Osalliset ja osajat, kansalaiset kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Gaudeamus.

Espoon kaupunki 2017. Suunnitteluprosessin eteneminen, puistot. Viitattu 27.2.2018. <https://goo.gl/BrYAzK>.

Geologian tutkimuskeskus 2013. Maankamara. Viitattu 1.3.2018 <http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>.

Grönvall, M. 2018. Kemin kaupunki. Yhdyskuntatekniikan päällikön haastattelu 5.3.2018.

Haapala, A., Puolakka, K. & Rannisto, T. 2015. Ympäristö, estetiikka ja hyvinvointi. Vantaa: Hansaprint Oy.

Hiltunen, J. 2018. Kemin kaupunki. Suunnittelupäällikön haastattelu 12.2.2018.

Jalkanen, R., Kajaste, T., Kauppinen, T., Pakkala, P. & Rosenberg, C. 2017. Kaupunkisuunnittelu ja asuminen. Uudistettu painos. Tallinna: Rakennustieto Oy.

Kemin kaupunki 2017a. Asemakaavan selostus 2017.

–2017b. Kemin kaavoituskatsaus 2017.

–2017c. Kemin karttapalvelu. Viitattu 15.2.2018 <http://kartta.kemi.fi/?setlanguage=fi>.

–2017d. Kemin historiaa. Viitattu 16.1.2018 <http://www.kemi.fi/kemi-info/kemin-historiaa/>.

–2017e. Puistot. Viitattu 19.3.2018 <http://www.kemi.fi/asukkaaksi-kemiin/asuminen-ja-rakentaminen/kadut-ja-yleisetalueet/puistot/>.

–2017f. Tilastollinen vuosikirja 2016. Viitattu 16.1.2018 <http://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2017/06/Tilastollinen-vuosikirja-2016.pdf>.

Kortelainen, J. 2000. Vihertyvä kaupunkiseutu. Suunnittelun ja hallinnan ekomoderni käänne. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Lapin liitto 2018. Maakuntakaava. Viitattu 19.2.2018 <http://www.lappi.fi/lapin-liitto/148>.

–2016. Länsi-Lapin maakuntakaava, tiivistelmä. Viitattu 27.3.2018 http://www.lappi.fi/lapinliitto/c/document_library/get_file?folderId=3113277&name=DLFE-29554.pdf.

Maankäyttö- ja rakennusasetus 10.9.1999/895.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132.

Museovirasto 2009. Karihaaran tehdasyhdyskunta. Viitattu 16.1.2018 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2190.

Ritari, J. 2015. Katu- ja puistosuunnitelmien toteuttaminen. Tarkastusvirasto. Arviointimuistio.

Syrjänen, O. 2005. Osallistuminen, vuorovaikutus ja muutoksenhaku kaavoituksessa. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Vaaramaa, J. 2018. Kemin kaupunki. Karihaaran koulun rehtorin haastattelu 12.2.2018.

Valtioneuvosto 2017. Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vievät kohti vähähiilistä yhteiskuntaa. Viitattu 15.2.2018 http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/uudistetut-valtakunnalliset-alueidenkayttotavoitteet-vievat-kohti-vahahiilista-yhteiskuntaa.

Viherympäristöliitto 2014. Viheralueiden hoito VHT 14, hoidon laatuvaatimukset. Viherympäristöliiton julkaisu nro 55. Tampere: Tammerprint Oy.

Ympäristöministeriö 2003a. Maakuntakaavamerkinnot- ja määräykset 2003. Alueidenkäytön osasto. Helsinki: Edita Publishing Oy.

–2003b. Osallistuminen ja vuorovaikutus kaavoituksessa 2003. Alueidenkäytön osasto. Helsinki: Edita Prima Oy.

–2003c. Ympäristöministeriö 2003. Asemakaavamerkinnot ja -määräykset. Ympäristöministeriö 2003. Alueidenkäytön osasto. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Ympäristöministeriö 2016. Asemakaavoitus. Viitattu 22.3.2018 http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Maankayton_suunnittelujarjestelma/Asemakaavoitus.

Ympäristöministeriö 2018. Yleiskaavoitus. Viitattu 22.3.2018 http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Maankayton_suunnittelujarjestelma/Yleiskaavoitus.